

Románia népesség és demográfiai története
1860-2023 között

Jelige: XT6H82

Lezárás dátuma: 2024. június 28

Tartalomjegyzék

I. Bevezető	4
II. A népesség alakulása Romániában 1860 és 2023 között.....	5
II.2.1. Románia népességének a szerkezete az 1860 és 2021 közötti népszámlálások tükrében.....	6
II.2.2. Románia népességére vonatkozó előrejelzés (2025-2100)	11
III. Születések száma Romániában 1871-2023 között.....	13
III.3.1. Az 1871-1899 közötti időszak	13
III.3.2. Az 1900-1949 közötti időszak	13
III.3.3. Az 1950-1999 közötti időszak	14
III.3.4. A 2000-2023 közötti időszak	16
III.3.5. A születések száma nemek és lakóhely szerint 1954-2022 között	17
III.3.6. A születések számának alakulása a szülők korcsoportjának függvényében 1955-2022 között.....	18
III.3.7. A születések születési hely szerinti megoszlása (1938-2022)	19
III.3.8. A termékeny korú nők száma és aránya (1968-2023)	20
IV. A halálozások száma Romániában 1871-2023 között.....	21
IV.4.1. Az 1871-1899 közötti időszak	21
IV.4.2. Az 1900-1949 közötti időszak	21
IV.4.3. Az 1950-1999 közötti időszak	22
IV.4.4. A 2000-2023 közötti időszak.....	23
IV.4.5. A halálozások neme és lakóhely szerinti bontásban (1901-2022).....	24
IV.4.6. A halálozások száma korcsoportok és nemek szerint, 1957-2022 között.....	25
IV.4.7. Halálozások száma halálozási okok szerint 1990-2022 között.....	25
IV.4.8. A születéskor várható élettartam alakulása Romániában 1950 és 2022 között	26
V. Természetes szaporulat Romániában 1871 és 2023 között	27
V.5.1. Az 1871-1949 közötti időszak	27
V.5.2. Az 1950-1999 közötti időszak	27
V.5.3. A 2000-2023 közötti időszak	28
VI. A házasság és válások száma Romániában 1871 és 2023 között.....	29
VI.6.1. Az 1871-1899 közötti időszak	29
VI.6.2. Az 1900-1949 közötti időszak	29
VI.6.3. Az 1950-1999 közötti időszak	30

VI.6.4. A 2000-2023 közötti időszak.....	31
VI.6.5. A házasságok és válások száma korcsoportok és nemek szerint 1957-2022.....	32
VI.6.6. Házasságok és válások száma lakóhely szerinti bontásban 1920-2022.....	34
VII. Az 1 év alatti gyermekek és a halvaszületettek száma Romániában (1901-2023)	35
VII.7.1. Az 1901-1949 közötti időszak.....	35
VII.7.2. Az 1950-1999 közötti időszak.....	35
VII.7.4. Csecsemőhalandóság korcsoportokra bontva 1957-2022	37
VII.7.5. Halvaszületettek száma az édesanya korcsoportjai szerint 1990-2022	37
VIII. Románia és Magyarország demográfiai helyzete 1990 és 2023 között.....	38
IX. Következtetések.....	40
X. Bibliográfia	41
XI. Ábrajegyzék.....	43
XII. Táblázatjegyzék	43

I. Bevezető

Napjainkban egyre több társadalomban kezd előfordulni a népesség előregedése és annak lehetséges következményei, ami a román társadalom is megtapasztal és tapasztalni fog majd a jövőben. Olyan demográfiai trendeket tapasztalunk, mint például a népesség csökkenése, a születések számának a gyors csökkenése, a halálozások számának növekedése, és ha ezek a folyamatok felgyorsulnak, akkor pár évtized belül demográfiai katasztrófává alakulhatnak át, mint például Bulgária esetében, ahol 2011 és 2021 között közel 845 ezer személlyel fogyott a népesség, így a 2021-es népszámláláson elérte a 6,5 millió főt. (Eurostat, 2024)

Románia esetében is elkezdődtek ezek a demográfiai folyamatok, ami ráadásul az is súlyosbítja, hogy többen hagyják el az országot, mint ahányan belépnek. Az országban az 1989-1990-es a rendszerváltás óta folyamatosan csökken a népesség. A határok megnyíltak az állampolgárok felé és tömeges kivándorlás lett a következménye, illetve a lakosság előregedése is ebben az utóbbi évtizedekben kezdett súlyos problémává válni, 1990-ben a rezidens népesség szám 23,2 millió volt és 2023-ra pedig 19,05 millióra csökkent. (INS, Tempo Online, 2024)

A kutatásomban azt vizsgálom, hogy a XIX-XXI. Század során hogyan alakult és változott Románia népessége, az ország demográfiai szerkezete, valamint milyen társadalmi események és történések vezettek a jelenlegi helyzethez. Állításaimat szekunder adatokkal és a szakirodalmi forrásokkal, cikkekkel, tanulmányokkal, statisztikai publikációkkal támasztom alá. A dolgozat összesen nyolc fejezetet foglal magában és minden fejezetben részletesen, diagramokkal kiegészítve magyarázom az egyes demográfiai trendeket (pld: születések, halálozások, természetes szaporulat, csecsemőhalandóság alakulása.) Fontosnak tartom azért is ezt a témát, mert minden román állampolgárnak ismerni kell a XIX-XX. században történt demográfiai eseményeket. Remélem, hogy ezzel a kutatással segítek, abban, hogy megértsük a történések okait és ezek az okok, hogyan hatottak és hatnak ránk a mai 21. századi román társadalmára.

II. A népesség alakulása Romániában 1860 és 2023 között

1859. január 24-e volt az a nap az ország történetében, amikor mindkét román ország választópolgárai megválasztották Alexandru Ioan Cuza román fejedelmet, aki ezt a két román tartományt egyesítette. Az egyesülés utáni évben, 1860-ban¹ Románia népessége 7,87 millió fő volt és a magas természetes szaporulatnak köszönhetően 1870-re elérte a 8,67 milliót, 1883-ban meghaladta a 9,036 milliót, majd 1893-ban 10 millió lakost jegyeztek. A következő mérföldkövet, a 11 milliós népességszámot a századfordulón, 1900-ban érte el Románia

Az 1912-es népszámlálás eredményei a mai Románia területére vonatkoznak. 1912-ben a népesség elérte a 12.768.399 főt, ennek 83,7%-a vidéken élt (10.688.539 fő) és 16,3%-a, 2.079.860 személy pedig városban lakott. Az 1900 és 1917 közötti időszakban a magas természetes szaporulat miatt a lakosság az 1900-ban mért 11,1 millióról 1917-re 13,17 millióra nőtt. A Román Statisztikai Hivatal (Institutul Național de Statistică, a továbbiakban INS) számításai szerint az I. világháború utolsó évében, 1918-ban a lakosságszám 12,62 millióra csökkent (Ghețău, 2021).

Az I. világháború befejezése után a lakosság újra növekedni kezdett, ami számokban kifejezve azt jelenti, hogy 1919-ben 12,72 millió személy élt az országban, 1924-ben elérte a 13,05 millió főt, majd 1930-ra 14,14 millióra nőtt, és a II. világháború kezdete előtt a népesség elérte a 15,75 millió főt. Az 1941-1945-ös világháborús időszokról a Román Statisztikai Hivatalnak nincsenek adatai, de az ENSZ adatai szerint a modern Romániában 1945-ig folyamatosan nőtt a népesség, ekkorra elérte a 16,4 millió főt, de a II. világháború után a nagymértékű kivándorlás és elhalálozások miatt 15,79 millióra csökkent (United Nations, 1954).

1948-ban az akkori román kormány az abortuszok nagy száma miatt abortusztilalmat vezetett be a népességnövekedés érdekében. Ennek következtében a román népesség 1954-ben elérte a 17,04 millió főt. Románia népessége tovább nőtt az ezt követő időszakban is: 1958 - 18,05 millió, 1965 - 19,02 millió, 1969 - 20,01 millió, 1974 - 21,02 millió, 1979 - 22,04 millió, 1988 - 23,08 millió.

1965-ben az országnak új államfője lett Nicolae Ceaușescu személyében, hozzá fűződik a 770/1966-os törvényi rendelete. A rendelet azt foglalta magában, hogy minden 45 év alatti nő, akinek a magzat nem veszélyeztette a nő életét, nem volt erőszak áldozata valamint nem voltak a

¹ Az Országos Statisztikai Intézet (INS) az 1860-1945-ös időszokról szóló adatai a mai Románia területére vonatkozik.

magzatnak rendellenességei sem, azok számára nem volt legális az abortusz elvégzése az országban. A rendelet meghozta a hatását, mert a születések száma egyik évről a másik évre jelentősen megnövekedett, az abortuszok száma jelentősen visszaesett, valamint a népesség gyorsabban növekedett, mint például 1966-ban még 19,15 millió fő élt az országban, 1968-ban már elérte a 19,72 millió főt, és 1969 júniusában pedig elérte a 20 millió lakost is. A népesség csúcspontja 1990-ben történt, amikor az ország lakossága elérte a 23,2 millió főt.

A népességnövekedés fordulópontja az 1990-es év volt, mert ettől az évtől kezdve, elkezdett csökkenni Románia rezidens népessége. A népességcsökkenés egyik fő oka a megerősödött kivándorlás, ugyanis a kommunista rendszer bukása után Románia államhatárai a lakosság számára kinyíltak, ami azzal járt, hogy sok millió ember emigrált az országból. Az erősödő kivándorlással párhuzamosan a natalitási mutatók is romlottak, 1992-től a születések száma először maradt alul a halálozásokhoz képest.

A 2007-es romániai EU csatlakozás következtében a kivándorlás tovább erősödött, mert 2007-ben 544 ezer és 2008-ban további 300 ezer ember hagyta el az országot. (INS, Tempo Online, 2024)

Az 1990 és 2000-es években a népességcsökkenés fő oka a migráció volt, de a 2010-es évek vége felé már a természetes szaporulat negatív tendenciája volt a jellemzőbb a népességcsökkenési adatokban. 2023. január 1-jén az INS összesen 19.054.548 személyt regisztrált, ami több mint 12 ezer fővel meghaladta a 2022-es értéket (19.042.455). A pozitív növekedés az Ukrajnából érkező menekültek (70 ezer fő), valamint az ázsiai vendégmunkások növekvő száma miatt (28 ezer) következett be (Eurostat, 2024)

II.2.1. Románia népességének a szerkezete az 1860 és 2021 közötti népszámlálások tükrében

II.2.2. Röviden a népszámlálásokról

A modern Románia területén az első népszámlálást 1860-ban rendezték meg. Az 1860-as népszámlálás eredményei szerint a román népesség 4,06 millió fő volt. (INS, 2024)

Az 1860-as népszámlálás óta még tizenkét alkalommal rendeztek népszámlálást a következő években: 1899, 1912, 1930, 1941, 1948, 1956, 1966, 1977, 1992, 2002, 2011, 2021. A legutolsó népszámlálást 2022. március 15 és július 31. között szervezték meg, ezt eredetileg 2021-ben tervezték, de az akkor tomboló koronavírus járvány miatt egy évvel elhalasztották. A népszámlálás referencia időpontja 2021. december 1-e volt. (INS, 2024)

Az 1912-es népszámlálástól kezdve² a Román Statisztikai Hivatal népszámlálási oldalán a népességgel, nemekkel, korcsoportokkal, gazdasági tényezőkkel és lakhatással kapcsolatos adatok megyei, lebontásban is elérhetőek. (INS, 2024)

II.2.3. Közigazgatási szerkezet

Románia jelenlegi közigazgatási rendszere 1968-ban alakult (39 megye és Bukarest), majd az 1990-es években alakult ki végleges és jelenlegi formája. Az alábbi táblázaton látható, hogy szinte az összes megyében a lakosság az abortusztilalom rendelet miatt gyorsabban növekedett. A rendszerváltás utáni első népszámláláson a legnagyobb az ország népessége, majd ezt követően elkezdődött a csökkenés, ami napjainkig is tart. A legutolsó népszámláláson (2021) Románia rezi-dens lakossága 19.053.815 fő volt, ami 3.756.220 fővel volt kevesebb, mint 1992-ben (22.810.035).

MEGYÉK	1948	1956	1966	1977	1992	2002	2011	2021
ROMÁNIA	15872624	17489450	19103163	21559910	22810035	21680974	20121641	19053815
FEHÉR	361062	370800	382786	409634	413919	382747	342376	325941
ARAD	476207	475620	481248	512020	487617	461791	430629	410143
ARGEŞ	448964	483741	529833	631918	681206	652625	612431	569932
BÁKÓ	414996	507937	598321	667791	737512	706623	616168	601387
BIHAR	536323	574488	586460	633094	638863	600246	575398	551297
BESZTERCE-NASZÓD	233650	255789	269954	286628	326820	311657	286225	295988
BOTOŞANI	385236	428050	452406	451217	461305	452834	412626	392821
BRASSÓ	300836	373941	442692	582863	643261	589028	549217	546615
BRĂILA	271251	297276	339954	377954	392031	373174	321212	281452
BUZĂU	430225	465829	480951	508424	516961	496214	451069	404979
KRASSÓ-SZÖRÉNY	302254	327787	358726	385577	376347	333219	295579	246588
CĂLĂRAŞI	287722	318573	337261	338807	338804	324617	306691	283458
KOLOZS	520073	580344	629746	715507	736301	702755	691106	679141
KONSTANCA	311062	369940	465752	608817	748769	715151	684082	655997
KOVÁSZNA	157166	172509	176858	199017	233256	222449	210177	200042
DÂMBOVIŢA	409272	438985	453241	527620	562041	541763	518745	479404
DOLJ	615301	642028	691116	750328	762142	734231	660544	599442
GALAC	341797	396138	474279	581561	641011	619556	536167	496892
GIURGIU	313793	325045	320120	327494	313352	297859	281422	262066
GORJ	280524	293031	298382	348521	401021	387308	341594	314685
HARGITA	258495	273964	282392	326310	348335	326222	310867	291950
HUNYAD	306955	381902	474602	514436	547950	485712	418565	361657
IALOMIŢA	244750	274655	291373	295965	306145	296572	274148	250816
IAŞI	431586	516635	619027	729243	811342	816910	772348	760774
ILFOV	-	-	-	-	-	300123	388738	542704
MÁRAMAROS	321287	367114	427645	492860	540099	510110	478659	452475

² Az 1912-1992-es népszámlálásokat a mai Románia és annak jelenlegi közigazgatási rendszerére vonatkozik

MEGYÉK	1948	1956	1966	1977	1992	2002	2011	2021
MEHEDINȚI	304788	304091	310021	322371	332673	306732	265390	234339
MAROS	461403	513261	561598	605345	610053	580851	550846	518193
NEAMȚ	357348	419949	470206	532096	578420	554516	470766	454203
OLT	442442	458982	476513	518804	523291	489274	436400	383280
PRAHOVA	557776	623817	701057	817168	874349	829945	762886	695119
SZATMÁR	312672	337351	359393	393840	400789	367281	344360	330668
SZILÁGY	262580	271989	263103	264569	266797	248015	224384	212224
SZEBEN	335116	372687	414756	481645	452873	421724	397322	388326
SUCEAVA	439751	507674	572781	633899	701830	688435	634810	642551
TELEORMAN	487394	510488	516222	518943	483840	436025	380123	323544
TEMES	588936	568881	607596	696884	700033	677926	683540	650533
TULCEA	192228	223719	236709	254531	270997	256492	213083	193355
VASLUI	344917	401626	431555	437251	461374	455049	395499	374700
VÂLCEA	341590	362356	368779	414241	438388	413247	371714	341861
VRANCEA	290183	326532	351292	369740	393408	387632	340310	335312
BUKAREST	1192713	1373926	1596457	2094977	2354510	1926334	1883425	1716961

1. táblázat: Románia rezidens népessége megyékre bontva (1948-2021)

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

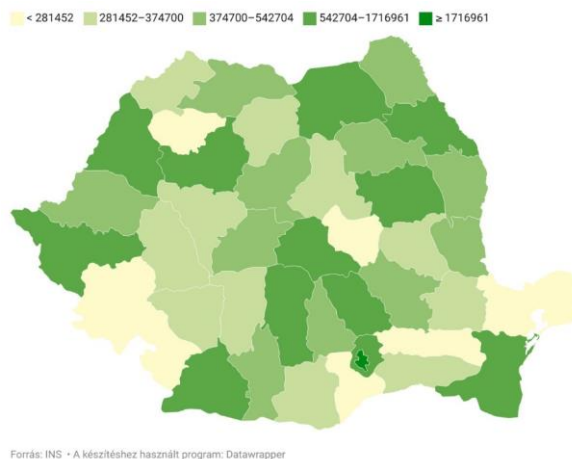
A 2021-es népszámlálás végleges adatai szerint Románia öt legnépesebb megyéje Bukarest (1,71 millió), Iași (760 ezer), Prahova (695 ezer), Kolozs (679 ezer), Konstanca (656 ezer) és Temes (650 ezer). Az 5 legnéptelenebb megyék pedig Tulcea (193 ezer), Kovászna (200 ezer), Szilágy (212 ezer), Mehedinți (234 ezer) és Krassó-Szörény megye volt (246 ezer) lakossal.

1. ábra³: Románia rezidens népessége a 2021-es népszámláláson megyékre bontva.

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

II.2.4. Etnikai megoszlás

Romániában a népszámlálási adatok szerint jelenleg 20 nemzeti kisebbség van, ezek lélekszáma a romák kivételével csökkenő tendenciát mutat. A következő ábrán jól látszik a csökkenés mértéke, így például a németek száma 1930-ban 633 ezer személy volt, 2021-re viszont kevesebb, mint 23 ezerre csökkent. A zsidók száma 452 ezerre volt tehető 1930-ban, a 2021-es népszámlálás szerint pedig már csak 2378 főt tartottak nyilván. A zsidó nemzetiség esetében a csökkenés a deportálások és a II. világháborút követő

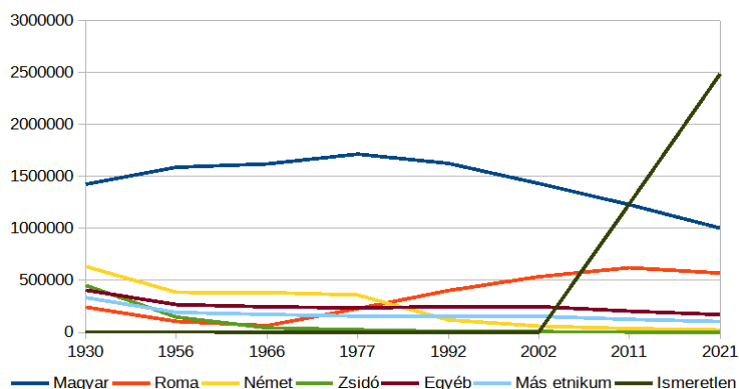
³ A dolgozatban szereplő összes ábra és táblázat saját szerkesztés

nagymértékű elvándorlások miatt következett be. A németeknél már az 1989-es forradalom előtt is jelentős volt a kivándorlás, hiszen a kommunista román állam gyakorlatilag eladta őket Nyugat-Németországnak. (Bottoni, 2011)

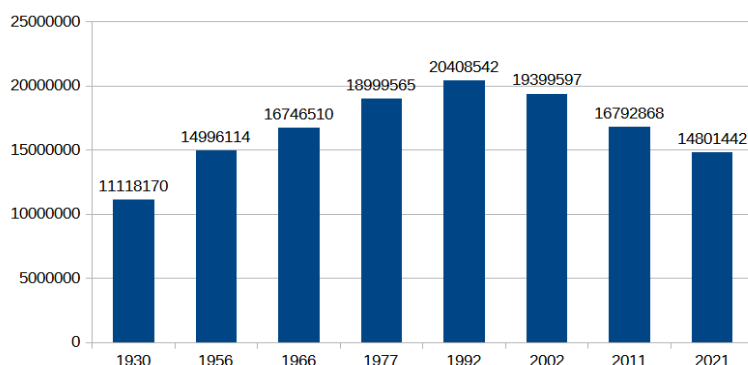
2. ábra: A kisebbségi etnikumok száma 1930-2021 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

Az ábrán az látható, hogy a magyarok száma az 1977-es népszámláláson volt a legmagasabb, és az 1992-es népszámláláson pedig 1,6 millió főre csökkent. A

2021-es népszámlálás végleges adatai szerint a románok 14,8 millió fő, a magyarok száma pedig kicsivel, de meghaladta az 1 millió főt. A 2021-es népszámlálás nemzetiségi és a vallással kapcsolatos adatokat óvatosabban kell kezelni, mert további 2,5 millió román állampolgár nemzetiiség és vallással kapcsolatos adatait nem ismerjük, így torzíthatnak az adatok. Az Romániai Magyar Demokrata Szövetség becslései szerint Romániában a népszámlálás idején összesen 1,1 millió magyar nemzetiségű személy élt. (RMDSZ, 2023)

3. ábra: A románok száma 1930 és 2021 között

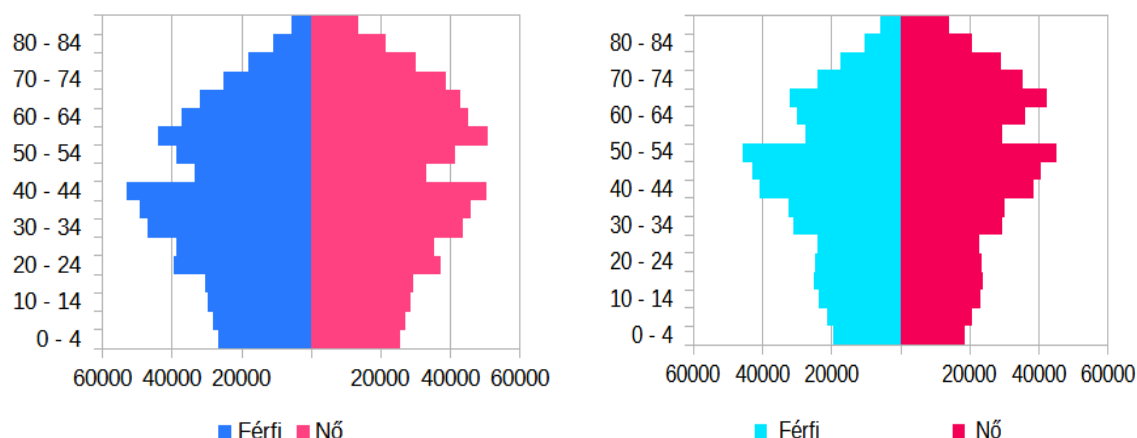
Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A magyar népesség szerkezetét a 3. ábrán szemléltettem, illetve összehasonlítottam a román etnikum népességével is.

Az alábbi ábrákon az látszik, hogy a magyar idősök aránya nagyobb, mint a román idősökké. Az is látszik, hogy az abortusz tilalom rendeletek (1948, 1966) által megszületett személyek száma jóval nagyobb, mint a 30 év alatti korcsoportokhoz képest. (INS, 2024)

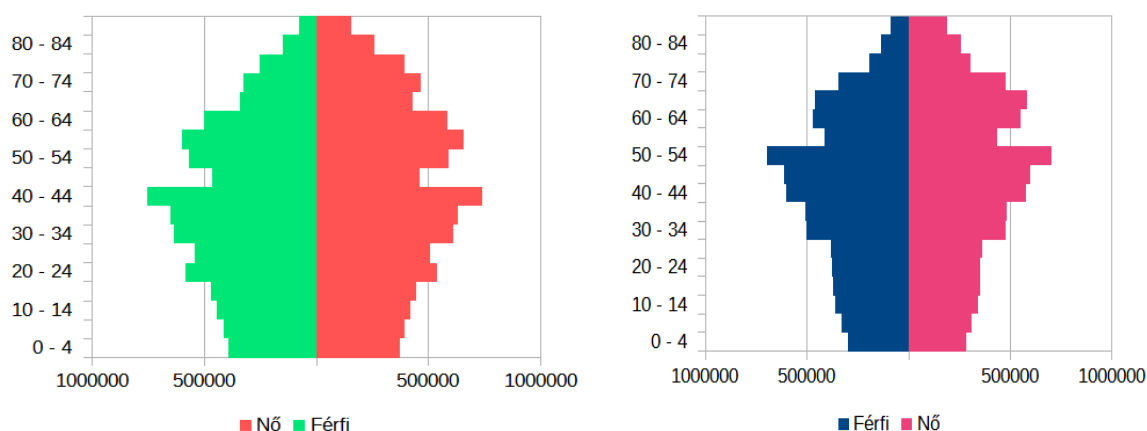
A 2011-es népszámláláshoz képest tovább idősödött a magyar és a román etnikum. Okai a csökkenő születésszám és a fiatalok elvándorlása. A magyarok esetében a legtöbben az 50-54 éves korosztályban voltak (90.919 fő), a román etnikumnál pedig szintén az 50-54 évesek voltak a legtöbben (1.398.108 fő) a 2021-es évben.

A magyar etnikumnál a fogyás több mint 9%-l volt nagyobb, mint a román etnikumok esetében, mert a magyarok fogyása 22,5%, addig a románoknál ez az arány 13,5%. A magyarok gyorsabb fogyásának egyik fő oka az 1990 utáni, elsősorban Magyarországra történő kivándorlás, de a csökkenő születési arányszám, és növekvő mortalitás is nagymértékben befolyásolja a romániai magyarság demográfiai helyzetét.

4. ábra: A magyar etnikum korfái a 2011 és 2021-es népszámláláson

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

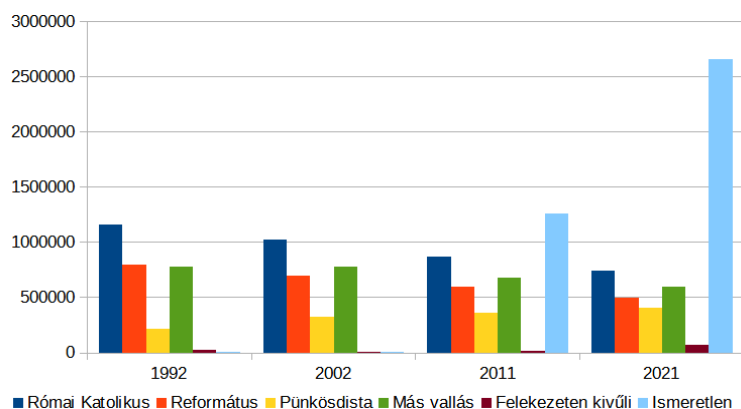
5. ábra: A román etnikum korfái a 2011 és 2021-es népszámláláson

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

II.2.5. Felekezeti megoszlás

Románia csaknem teljes népessége valamilyen keresztény egyházhoz tartozik. Az ország népességének a többsége az ortodox egyházhoz tartozik, de jelentős népességgel rendelkezik a római katolikus egyház és a református egyház is. Az elmúlt évtizedek során van egy felekezeti csoport, ami növekedést produkált ez a pünkösdiista egyház ugyanis lélekszámuk 1992-ben 221 ezer fő volt és ez a szám 2021-re 404 ezerre emelkedett. Az ortodoxok lélekszáma az 1992-ben regisztrált 19,8 millióról 14 millióra csökkent 2021-ben, hasonló tendencia figyelhető meg a római katolikus és a református felekezetek esetében is, előbbinél 741,5 ezerre csökkent 2021-ben

a korábbi 1,16 millióhoz képest, utóbbinál pedig 1992-ben még meghaladta a 802 ezer főt, de 2021-re már 500 ezer alá csökkent. Romániában a következő felekezetek híveinek száma érte még el a 10 ezer főt: Görög-katolikus, Baptista, Adventista, Muzulmán, Unitárius, Jehova tanúi,

Evangelikus, Lutheránus és Szerb ortodox. (INS, 2024)

6. ábra: A vallási felekezetek alakulása 1992-2021 között

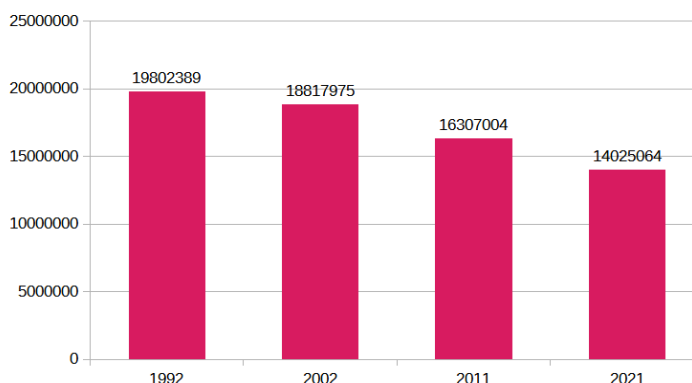
Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A különböző felekezetek lélekszáma a csökkenésének az okai között szerepel a lakosság előre-

gedése, a román állampolgárok elvándorlása. Ehhez hozzájárulnak a 2021-es népszámlálás hiányosságai, hiszen 2.658.165 személy felekezeti adatai egyáltalán nem ismertek. Közülük 1 millió személy adatait az adatbázisokból emeltek be a népszámlálási eredményekbe és 1,7 millió személy pedig nem sikerült választ adnia erre a kérdésre a rendszer leállása miatt, illetve a számítógépes rendszer hibája miatt.

7. ábra: Az ortodox felekezet lélekszáma 1992-2021 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

II.2.2. Románia népességére vonatkozó előrejelzés (2025-2100)

Az Eurostat adatbázisában népesség-előrejelzéssel kapcsolatos adatok találhatók. Életkorokra lebontva figyelhetjük meg az európai országok népessége méretének és szerkezetének a várható változását a következő nyolc évtizedben. Románia esetében az adatok nem mutatnak pozitív változásokat, ugyanis a népesség tovább fog csökkenni és öregedni.

Románia népessége a következő hetvenhét évben feltehetően így fog majd alakulni:

Év	Össznépesség	Férfiak száma	Nők száma	Férfiak aránya	Nők aránya
2025	18831698	9138190	9693508	48,3%	51,47%
2030	18218553	8860826	9357727	48,64%	51,36%
2040	17232578	8432511	8800067	48,93%	51,07%
2050	16439020	8112631	8326389	49,35%	50,65%

Év	Össznépesség	Férfiak száma	Nők száma	Férfiak aránya	Nők aránya
2060	15689153	7802050	7887103	49,73%	50,27%
2070	15039871	7537864	7502007	50,12%	49,88%
2080	14681481	7405783	7275698	50,44%	49,56%
2090	14574108	7377529	7196579	50,62%	49,38%
2100	14609506	7397240	7212266	50,63%	49,37%

2. táblázat: Románia népességének várható alakulása, nemekre bontva 2025-2100 között Forrás: Eurostat

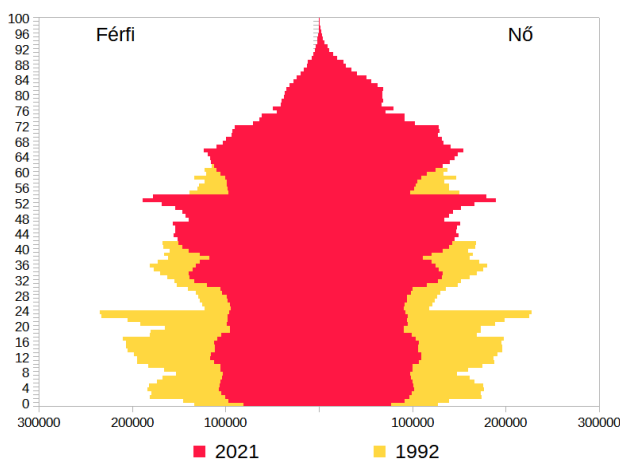
Év	Össznépesség	0-14 évesek	15-64 évesek	65 évesek és idősebbek	0-14 évesek részaránya	15-64 évesek részaránya	65 évesek és ennél idősebbek részaránya
2025	18831698	2981795	12011807	3838096	15,83%	63,79%	20,38%
2030	18218553	2774010	11623137	3821406	15,23%	63,80%	20,98%
2040	17232578	2496246	10377268	4359064	14,49%	60,22%	25,30%
2050	16439020	2403429	9342339	4693252	14,62%	56,83%	28,55%
2060	15689153	2218065	8754958	4716130	14,14%	55,80%	30,06%
2070	15039871	2091070	8578453	4370348	13,90%	57,04%	29,06%
2080	14681481	2057559	8233458	4390464	14,01%	56,08%	29,90%
2090	14574108	2008880	8050002	4515226	13,78%	55,23%	30,98%
2100	14609506	1978681	8017118	4613707	13,54%	54,88%	31,58%

3. táblázat: Románia népesség szerkezetének várható alakulása korcsoportokra bontva (2025-2100)

Forrás: Eurostat

Amennyiben a jelenlegi trend nem változik, akkor Románia népessége 2100-ig a becslések szerint több mint 4,44 millió fővel fog csökkenni a 2023-ban regisztrált 19,05 millió fő helyett. A gyermekek száma a jelenlegi 3,08 millió fő helyett 1,97 millióra fog visszaesni 2100-ra, a csökkenés mértéke 1,1 millió fő. A munkaképes korú lakosság (15-64 év) a jelenlegi 12,20 millióról 8,01 millióra fog visszaesni, a csökkenés mértéke 4,18 millió fő. Az idősek száma (65 év vagy annál idősebb) a jelenlegi 3,76 millióról 4,61 millióra fog nőni, ez 851 ezer fős növekedést jelent. 2100-ban a román népesség szerkezete a következő képet mutatja: A gyerekek aránya a 2023-ban mért 16,2%-ról 13,5%-ra fog csökkenni, ez a tendencia fog bekövetkezni a munkaképes korú lakoságnál is a jelenlegi 64,3%-ról 54,8%-ra esik majd vissza. Az idősek aránya több, mint 13%-al fog nőni a jelenlegi 19,7%-ról 31,6%-ra 2100-ra. (Eurostat, 2024)

8. ábra: Románia népesség korpiramisa 1992 és 2021 között Forrás: Eurostat

III. Születések száma Romániában 1871-2023 között

III.3.1. Az 1871-1899 közötti időszak

Az Román Statisztikai Hivatal szerint 1871-ben a Románia mai területére számított születések száma 310 ezer volt, ezután elkezdődött egy növekedés, ami 1876-ig tartott, ekkorra a születések száma 346 ezerre nőtt). 1877-1878 között Románia megívta és elnyerte függetlenségét, ezért feltehetően a harcok következtében a születések száma 307 ezerre csökkent le. A függetlenségért vívott háború után a születések száma elkezdett növekedni és a 19. század végére elérte a 440 ezret. Ebben az időszakban a legmagasabb születési adat 1897-ben 444,6 ezer és a legalacsonyabb pedig 1872-ben regisztrálták 285,8 ezer gyermek. Az 1871-1899 közötti időszakban 10.987.597 gyermek születését regisztrálták (Ghețău, 2021).

Az Our World Data adatai szerint a termékenységi ráta 1871-ben 4,49 volt és ez a mutató a század végére 5,63 gyermek volt 1000 termékeny korú nőre vetítve, vagyis egy nő az élete során átlagosan ennyi gyermeket hozott a világra (Our World Data, 2024).

III.3.2. Az 1900-1949 közötti időszak

A 20. század első évében, 1900-ban a születések száma 426,4 ezer volt és a következő években egy folyamatos növekedést volt 1912-ig, ekkor az újszülöttek száma elérte az 523,6 ezret. A második balkáni háború illetve az első világháború hatásai miatt a születések száma csökkenni kezdett, így az 1912-ben regisztrált 523,6 ezerről 1918-ra 182 ezerre apadt⁴. A születések számának jelentős csökkenése azzal magyarázható, hogy nagyon sok férfit besoroztak és elküldtek a frontra, ez negatívan befolyásolta a népesség reprodukcióját (Ghețău, 2021).

Az I. világháború eseményeit követően 1919-ben a születések száma megduplázódott és elérte a 365 ezret, ez a növekvő tendencia 1932-ig tartott, ekkor az újszülöttek száma elérte az 510 ezret. Az 1933-1936-os időszakot viszonylagos stagnálás jellemzi (460-480 ezer), de 1937-től kezdve egészen 1945-ig folyamatos csökkent a születések száma (1936: 482 ezer, 1945: 268 ezer). A csökkenés fő oka a második világháborús népességfogyás, hiszen a hadköteles férfiakat elvitték a frontra, és sokan sajnos nem tértek haza. Az INS-nek az 1941-1945-ös időszakról nincsenek adatai, de az ENSZ becslései szerint ezekben az években átlagosan 267-395 ezer gyermek született az ország mai területén (United Nations, 1954).

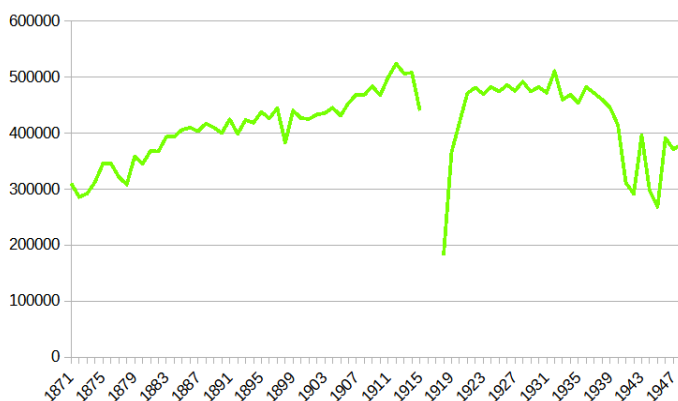
⁴ Az I. világháború eseményei miatt akadozott a statisztikai adatgyűjtés, ezért az 1916-1917-es évekre vonatkozó demográfiai adatok hiányoznak.

A második világháború vége után a születések száma növekedésnek indult, és 1949-re elérte a 444 ezret, ez jelentős növekedést jelent az 1945-ben mért 268 ezerhez képest. A növekedés annak is tulajdonítható, hogy az akkori román kommunista hatalom 1948-ban rendeletileg abortusztilalmat vezetett be. Az 1900-1949 közötti időszakban összesen 20.951.034 újszülöttet regisztráltak.

9. ábra: Születések száma 1871-1949 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A termékenységi ráta 1900 és 1915 között átlagosan 5,2-5,7 között mozgott, de az I világháború kitörése miatt a termékenységi szint lecsökkent és a világháború befejezése után újra megnőtt (4,5-5,1). A második világháború befejezéséig egy tartós csökkenés következett be a termékenységi ráta mutatójában, feltehetően azért, mert a születések száma elkezdett csökkenni a termékeny korú nők száma pedig növekedett. A II. világháború ezt jobban megerősítette, ugyanis az 1922-ben mért 5,15-ről 1949-re 3-ra csökkent a termékenységi ráta. (Our World Data, 2024)

III.3.3. Az 1950-1999 közötti időszak

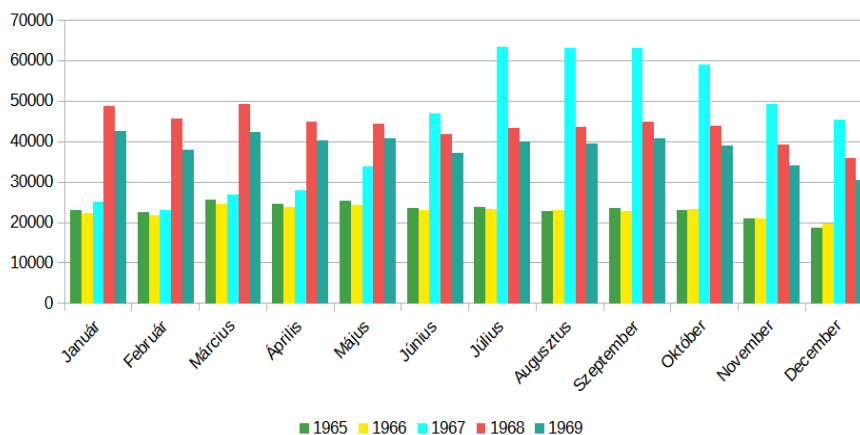
Az 1948-ban elfogadott abortusz törvény meghozta a hatását (Scarlat, Sandra, 2005), ugyanis 1949-1957 között a születések száma évente folyamatosan meghaladta a 400 ezret, akár a 420-440 ezret is elérte. 1957. szeptember 30-n visszavonták az 1948-ban hatályba lépett abortusztilalmat, így az 1957-ben regisztrált 407,8 ezerről 1966-ra 273,7 ezerre csökkent a születések száma. A születések csökkenésének az oka az volt, hogy a megszüntetett rendelet lehetővé tette a szabad abortusz elvégzését az országban ezért az abortuszok jelentősen megemelkedett, ugyanis 1957-ben még 56 ezer abortuszt jelentettek, addig 1965-re ez a szám elérte az 1,11 milliót (Ministerul Justiției, 1966).

A magas abortuszok száma miatt, Nicolae Ceaușescu és annak vezetősége létrehozott egy abortusz tilalom rendeletet, aminek két célja volt: az egyik csökkentse az abortuszok számát, a másik pedig az, hogy minél több gyerek szülessen meg az országban. A 770-es számú, abortuszt és fogamzásgátlást tiltó rendelet. 1966. október 1-jén lépett hatályba (Ministerul Justiției, 1966). A rendelet eredményeképp mutatók fokozatosan emelkedni kezdtek, ez a trend már a rendelet be-

vezetése utáni első hónapokban egyértelműen látszik. A legnagyobb növekedést júliusban, augusztusban, szeptemberben és októberben regisztrálták, ugyanis ezekben a hónapokban átlagosan 59-63,5 ezer gyermek született. Az 1968-os év hónapjaiban hasonló szinten volt az újszülöttek száma, és ez év utolsó három hónapjában csökkenést mutat.

10.ábra: Születések száma hónapokra bontva 1965-1969 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A jogszabály éves

összehasonlításban is jelentős növekedéshez vezetett, hiszen az 1966-os évben regisztrált 273,7 ezerről 1967-ben 527,8 ezerre nőtt a születések száma, amely még 1968-ban is meghaladta az 526 ezret. A kiugróan magas születésszámok után a natalitási mutató fokozatosan csökkenni kezdett, a születések száma az 1967-ben mért 527,8 ezerről 1973-ra 378,7 ezerre csökkent.

A csökkenést enyhe növekedés követte, 1974-ben az újszülöttek száma 427,8 ezerre emelkedett és ez a szint stabilan megmaradt 1979-ig (416-427 ezer születés). 1980-tól 1983-ig egy jelentős csökkenés következett be, mert 1980-ban az újszülöttek száma megközelítette a 400 ezret és 1983-ra 321,5 ezerre csökkent. Az 1984-1989 közötti periódusban a születések száma folyamatosan nőtt, ugyanis 1984-ben 350,7 ezer gyermek született, ez a szám 1987-re meghaladta a 383 ezret, még a rendszerváltást közvetlenül megelőzően, 1989-ben is elérte a 369 ezret (INS, Evolutia natalitatii din Romania, 2012).

A híres-hírhedt 770-es dekrétumot a román vezetés az 1989-es decemberi forradalmat követően, 1989. december 26-án hatályon kívül helyezte, így ismét legálissá vált a terhességmegszakítás. A rendelet érvényességi időszakában 9.294.169 újszülött jött a világra.

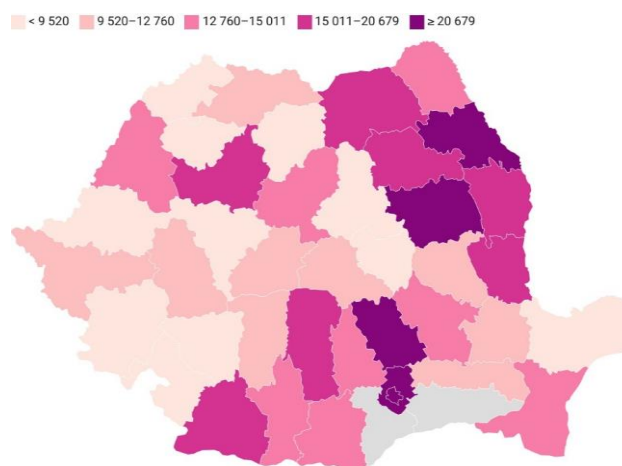
Az abortusz törvényesség válását követően jelentősen lecsökkent a születések száma, az abortuszok száma 1990-ben közel 1 millióra nőtt, amely a kivándorlás mellett hozzájárult Románia népességének a csökkenéséhez. A születések száma az 1990-ben mért 314,7 ezerről az évtized végére 234,6 ezerre csökkent. Ugyanakkor az abortuszok száma is csökkenni kezdett, de éves szinten így is tartósan meghaladta a 250 ezret.

Az 1950-1999 közötti időszakban a legmagasabb születési adatot 1967-ben jegyezték fel (527,8 ezer), a legkisebbet pedig 1996-ban (231,3 ezer élőszületést), ebben az időszakban összesen 18.043.021 gyermek látta meg a napvilágot Romániában.

A termékenységi ráta az 1955-ös évtől kezdve fokozatosan csökkent, a születések számának folyamatos csökkenése miatt. A rendelet hatására a termékenységi ráta megduplázódott, vagyis az 1966-ban mért 1,9-ről, majd 3,7-re nőtt 1967-ben. Az 1970-es években a termékenységi ráta Romániában 2,4-2,8 között mozgott, majd 1983-ra 2-re csökkent, de az 1984-1989 közötti időszakra 2,2-2,4-re emelkedett. A rendelet eltörlése után a születések számának a csökkenése miatt a termékenységi ráta az 1990-es évek végére 1,3-ra csökkent.

11. ábra: Születések száma Romániában megyékre bontva 1967-ben

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

Forrás: INS • A készítéshez használt program: Datavrapper

III.3.4. A 2000-2023 közötti időszak

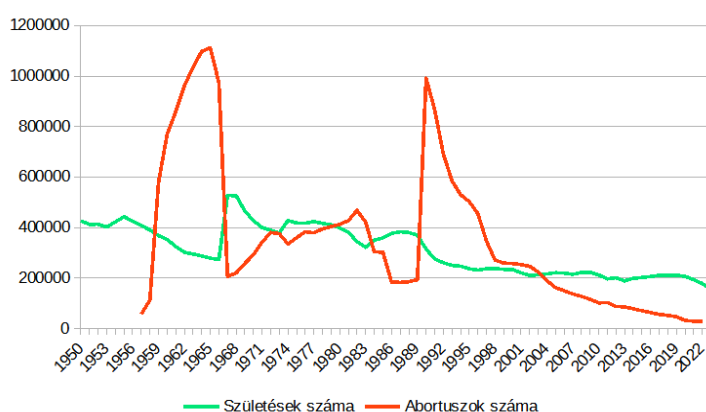
Az ezredfordulón a Románia területén világra jött újszülöttek száma elérte a 234,5 ezret, majd ez a szám 2002-ben 210,5 ezerre csökkent, de a 2003-as évtől egészen 2009-ig növekedésnek indult, 2009-ben 222,3 ezer gyermek született Romániában, szemben a 2003-as 212,4 ezerrel. A 2010-es évek elején hasonló csökkenés volt megfigyelhető és 2013-ban a 190 ezret sem érte el az újszülöttek száma. A csökkenéshez feltehetően az is hozzájárult, hogy az INS változtatott a demográfiai adatoknak a gyűjtési módszerén, mert 2013-tól kezdve külön gyűjti a Román Statisztikai Hivatal a külföldön született, de Romániában bejelentett gyermekek számát a Romániában született gyermekek számától. 2014-től kezdve egészen 2019-ig újabb növekedés volt megfigyelhető, míg 2014-ben összesen 198,7 ezer gyermek jött a világra, addig 2019-ben ez a szám meghaladta a 211 ezret. A 2020-as évtől kezdve napjainkban is tartó jelentős csökkenés tapasztalható, 2023-ban mindössze 155,4 ezer gyermek született a 2020-ban mért 206,8 ezerhez képest (INS, Tempo Online, 2024).

Az születésszám erőteljes apadásának több feltételezhető oka is van, csökkenőben van a termékeny korú nők száma és a gyermekvállalási hajlandóság is negatív tendenciát mutat, ehhez hozzájárult a gazdasági válságok és a szomszédos háború miatti bizonytalanság. A 2023-as évre még csak előzetes adatunk van, de a trend feltehetően nem változik meg, (INS, Tempo Online, 2024).

Az abortuszok száma 2003-ig meghaladta a születéseket, a trend 2004-től kezdve megfordult, 2004-ben 216,3 ezer gyermeket született és ennél kevesebb, 189,6 ezer abortuszt végeztek el. Az ábrán jól látható, hogy a 2000-es évektől kezdődően egyértelműen csökkenő tendenciát mutat az abortuszok száma Romániában. Ez a tendencia 2022-ben is kitartott, mikor mindössze 28 420 abortuszt regisztráltak az országban. A csökkenés okai között megemlíthjük: a fogamzásgátlás elterjedtebbé és hatékonyabbá válása, a szexuális kultúra átalakulása hozzájárul a nem kívánt terhességek megelőzéséhez, csökken a kockázati népesség, vagyis a termékeny korú nők száma.

A termékenységi ráta 2002-ig 1,3-ról 1,27-re csökkent, 2003-tól 2009-ig folyamatos növekedés (1,66), majd a ráta 2013-ra 1,47-re csökkent. 2014-2021 között újra növekedésnek indult, mert 2014-ben még 1,56-t termékenységi rátát regisztráltak, addig 2021-re pedig 1,81-re növekedett. A termékenységi ráta 2022-ben 1,71-re csökkent.

12. ábra: Születések és abortuszok száma 1950-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A 2021-es évben azoknak az újszülötteknek a száma, akik Románia területén jöttek a világra elérte a 193.191-et, ami 13.635-el kevesebb, mint 2020-ban (206.826). A legtöbb gyermek Bukarestben (20.903), Iași (10.307) és Kolozs (6978) megyékben született, a legkevesebb pedig Mehedinți (1593), Tulcea (1715) és Krassó-Szörény megyékben (2086) (INS, Tempo Online, 2024)

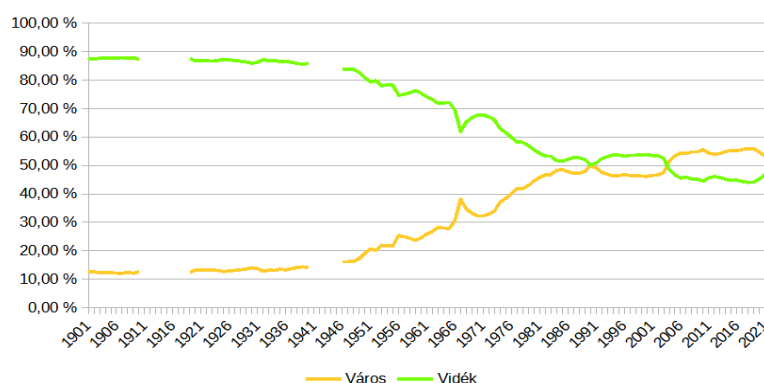
III.3.5. A születések száma nemek és lakóhely szerint 1954-2022 között

Az 1954 és 2022 közötti időszakban az újszülöttek nemek közötti aránya kissé kiegyensúlyozatlan volt a fiúk javára. A fiúk aránya 51,2% és 51,7% között mozgott, míg a lányok aránya 48,3% és 48,8% között. Ebben az időszakban a legtöbb fiút 1966-ban regisztrálták (51,71%), a legkevesebbet pedig 1978-ban és 1988-ban (51,16%). A lányok esetében a legnagyobb arány 1978-ban és 1988-ban (48,84%), a legkisebb pedig 1966-ban (48,29%). 1954-2022 között összesen 21,2 millió gyermek született, ebből 11 millió férfi és 10,2 millió nő.

13. ábra: Születések száma lakóhely szerint 1901-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal

Az 1900 és 1950 között született gyermekek több mint 80%-a vidéken látta meg a napvilágot, ami azzal magya-

rázható, hogy a román lakosság több mint 80%-a vidéken élt és fő megélhetési forrása a mezőgazdaság volt, ezért is nevezték Romániát agrárországnak (Vasile Zotic, 2010). Az 1950-es évektől kezdve nőni kezdett a városban születettek aránya, 2004-ben már többen születtek városban, mint vidéken. A növekvő tendencia a városban született gyermekek esetében azzal magyarázható, hogy, a kommunista vezetők az 1950-es évek elején a vidéki gazdáktól elkoboztak minden földterületet, állatállományt és ezzel próbálták növelni a városi népességet. A másik oka az, hogy az egészségügyben az 1950-es évektől kezdve több szülészet jött létre és a várandós nők elkezdtek a szülészetekben szülni. Az 1901-2022 közötti periódusban az 1907-es évben volt a legmagasabb a vidéken született gyermekek számaránya, a legalacsonyabb pedig 2018-ban (44,1%). Ennek megfelelően a városban született gyermekek aránya a legmagasabb 2018-ban volt 56%-al, a legkisebb pedig 1907-ben (12,1%). (Ghețău, 2021)

III.3.6. A születések számának alakulása a szülők korcsoportjának függvényében 1955-2022 között

Az újszülöttek száma a szülők korcsoportja szerinti bontásban 1955 óta szerepel a Román Statisztikai Évkönyvekben. Az 1955-2022 között született gyermekek száma 20,77 millió, ennek 13,2%-a 19 év alatti, 33,81%-a, 20-24 év közötti, 27,59%-a 25-29 év, 16,38%-a 30-34 év, 7,17%-a 35-39 év, és 1,85%-a 40 évnél idősebb anyától született. A gyermekek több mint egyharmada született 20-24 év közötti édesanyjától és ez a tendencia 2002-ig tartott, utána következett a 25-29 év közöttiek korcsoportja majd 2020-tól napjainkig a 30-34 évesek korosztályból jönnek a világra a legtöbben.

A 20. századhoz képest a 21. században a nőknél kitolódott a gyermekvállalása életkora, ennek oka, hogy a nők nagy többségének nem volt lehetősége magasabb iskolai végzettséget elvégezzen és nem sikerült magasabb pozícióhoz jutni, de a kommunizmus bukása után demokráciának köszönhetően a nők elkezdtek építeni a karrierjüket, így a gyermekvállalás évről évre tolódott és tolódik napjainkban is.

14. ábra: Születések száma az édesanya korcsoportja szerint (1955-2022)

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

Az 1956-2022 közötti időszakban összesen 20,33 millió gyermek született Romániában, 1,93%-uknál az édesapa 19 év alatti, 17,99%-uk esetében 20-24 év közötti, 33,2%-uknál 25-29 éves, az édesapák 24,16%-a 30-34 éves, 12,21%-uk 35-39 év közötti, míg 7,04%-uk 40 évesnél idősebb volt. A gyerekek 3,46%-a esetében nem ismert az édesapa életkora. 1993-ig a gyermekek édesapja elsősorban a 20-24 év közötti korosztályból került ki. Az 1994 és 2008 közötti időszakban a legtöbb férfi 25-29 évesen vált édesapává, 2009-től egészen napjainkig a 30-34 éves korosztályhoz tartozó férfiakból lett a legtöbb édesapa, Megfigyelhető tehát, hogy a gyermekvállalási kor nem csak nők, hanem a férfiak esetében is kitolódik.

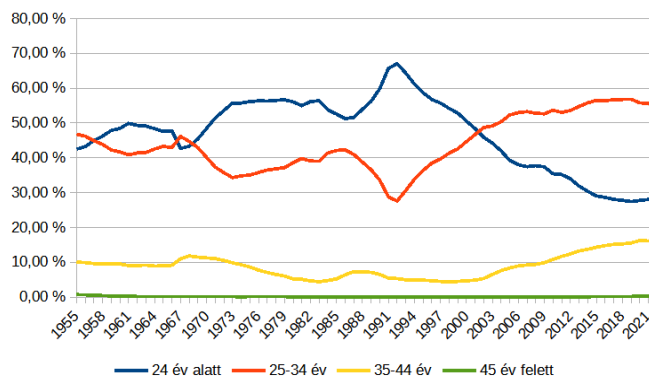
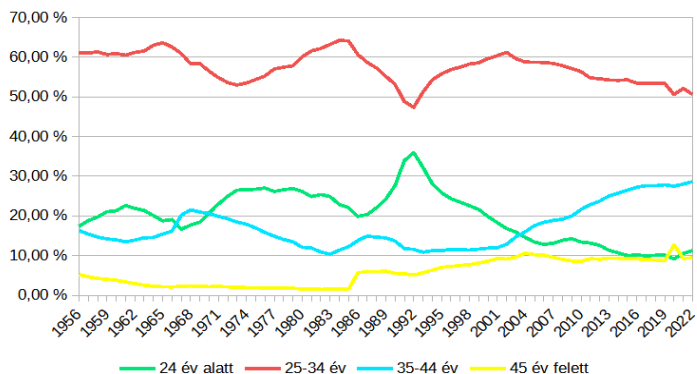
15. ábra: Születések száma az édesapa korcsoportja szerint (1956-2022)⁵

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

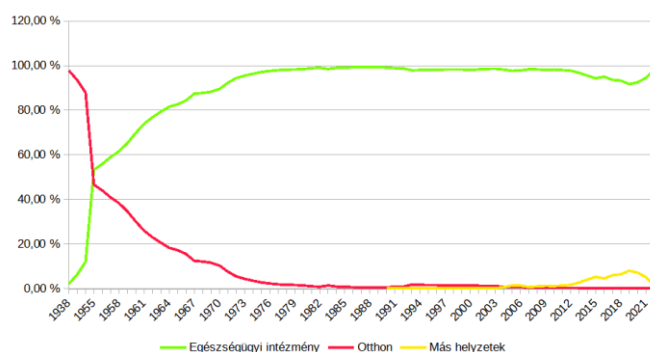
III.3.7. A születések születési hely szerinti megoszlása (1938-2022)

A 20. század első felében a román egészségügyi rendszer meglehetősen fejletlen volt, így a nők – főképpen a vidékiek – nagyobb része otthon, vagy másutt, de nem kórházi körülmények között szült.

A román kórházak és szülészetek jelentős fejlődésének és elterjedésének köszönhetően a várandós nők egyre nagyobb számban választják a kórházi szülést. Ennek oka, hogy felismerték a kórházi szülés biztonságosabb voltát és a magasabb életésélyeket a vidéki lakóhelyeken történő szüléshez képest.

⁵ A nők életkorra vonatkozó adatok 1955-től, a férfiak esetében pedig 1956-tól érhetőek el.

16. ábra: Az újszülöttek születési helye szerint 1938-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A születési helyre vonatkozó legelső adatot 1938-ban regisztrálták, ekkor a közel 460 ezer újszülött 97,8%-a otthoni vagy más környezetben jött világra

és további 2,2%-a pedig egészségügyi intézményben. 1955-ben megfordult ez a tendencia, ugyanis az akkor világra jött gyermekek 53,3%-a valamilyen egészségügyi intézményben, 46,7%-a pedig otthoni vagy egyéb körülmények között jött a világra. Az ezt követő időszakban folyamatosan nőtt az egészségügyi intézményekben regisztrált születések száma, 1964-ben elérte a 80%-ot, 1971-ben már 90% volt, 1977-2011 között pedig 97-99,5% között mozgott. A 2012-2021 közötti időszakban átmenetileg 91-97,7%-ra csökkent, de 2022-ben újból elérte a 98%-t (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989).

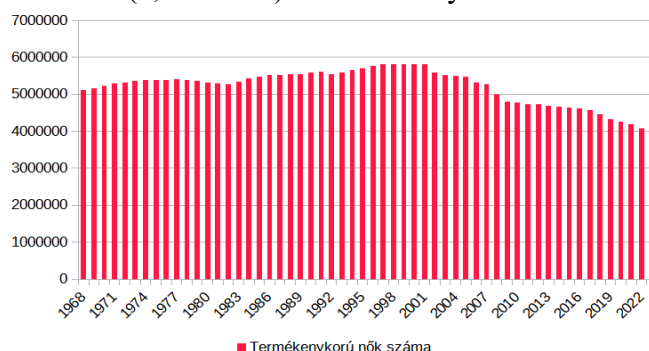
III.3.8. A termékeny korú nők száma és aránya (1968-2023)

A demográfiában termékeny korúnak tartott, 15-49 éves nők száma 1968 és 1982 között átlagban 5,1-5,4 millió között volt, a számuk 1983 és 1999 között erőteljese növekedni kezdett. A növekedés elsődleges oka az 1966-os abortusztilalom, 1983-tól kezdve a rendeletet követő években született nők közül egyre többen töltötték be a 15. életévüket. A rendelet hatása közel két évtizedig tartott. A termékeny korú nők száma 2000-től csökkenésnek indult, az 1950-es években született nők kiléptek ebből a csoportból, a 15 évet betöltők száma pedig egyre alacsonyabb lett, ugyanakkor pedig megerősödött a termékeny korú nők számát is érintő a kivándorlás.

A csökkenés 2000 óta folyamatos, 2017 óta pedig tovább erősödik a tendencia, mivel az abortuszrendelet miatt megszületett nők közül egyre többen kezdték betölteni a 49 évet,. Az 1968-2023 közötti időszakban a 15-49 éves női korosztály 1999-ben volt a legnépesebb (5,83 millió), a legkevesebb termékeny körű nő pedig 2023-ban élt (4,06 millió). A termékeny korú nők száma két évtized alatt 1,76 millióval, vagyis 30,3%-kal csökkent. (INS, Tempo Online, 2024)

17. ábra: A termékeny korú nők száma 1968-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

IV. A halálozások száma Romániában 1871-2023 között

IV.4.1. Az 1871-1899 közötti időszak

A halálozási adatok 1871-től kezdődően érhetőek el. 1871-ben a halálozások száma 296 ezer volt, ez az érték 1873-ra 396 ezerre nőtt, majd csökkenés következett. Az 1874-1877 közötti periódusban a halálozások száma 272-299 ezer között mozgott. 1878-ban az elhunytak száma elérte a 304 ezret feltehetően azért, mert ekkor zajlott Románia függetlenségért való háborúja, aminek hatása 1880-ig is érezhető volt. 1881-1886 között a halálozások száma 253-273 ezer között mozgott, majd egy újabb növekedési hullám kezdődött, így 1892-re meghaladta a 345 ezret. Az 1892-1899 közötti időszakban csökkenés következett, a halálozások száma 1899-re a 300 ezres küszöb alá esett. Az átmeneti csökkenések ellenére a 19. század utolsó évtizedében végig magas volt a halálozási arányszám, ennek egészségügyi okai is vannak. A pellagra és egyéb járványos, akkor még gyógyíthatatlan betegségek (pl. tüdőgyulladás, kanyaró, TBC) is tizedelték az országot. (Ciupală, Alin, 2020). A halálozások száma a legmagasabb 1873-ban volt (396,5 ezer), a legalacsonyabb pedig 1884-ben (253,3 ezer). Az 1871-1899 közötti periódusban a mai Románia területén regisztrált halálesetek száma 8.741.483 (Ghețău, 2021).

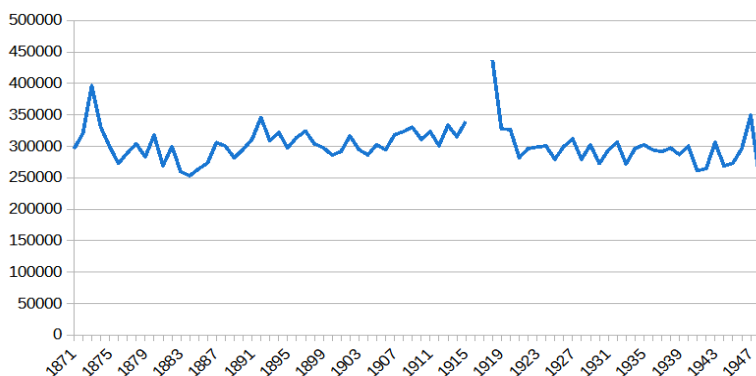
IV.4.2. Az 1900-1949 közötti időszak

1900-ban az ország területén összesen 286 ezer személy hunyt el, ez a szám 1909-re 330 ezerre nőtt. A növekedés oka az egészségügy problémákban és az életkörülményekben keresendő (járványok, higiéniai szabályok hiánya stb.) A halálozások száma, részben a második balkáni háború és a pellagra miatt - tovább emelkedett, 1915-ben már 339 ezer volt. Az 1918-as évben több mint 437 ezer személy vesztette életét, az ugrásszerű növekedés egyértelműen az I. világháború hatását mutatja (Ciupală, Alin, 2020).

Az 1919-1946-os időszakban csökkenés volt tapasztalható az 1918 előtti időszakhoz képest, részben a járványok csillapodása, részben a világháború megszűnése miatt. Ebben az időszakban évente átlagosan 261-327 ezer között mozgott az elhunytak száma. Az 1941-1945 közötti időszokról az INS-nek nincsenek adatai, de az ENSZ becslései szerint ekkor évente 261-306 ezer személy hunyt el (United Nations, 1954). A halálesetek száma 1949-re már 219,8 ezerre mérséklődött. Az 1900-1949 közötti időszakban a legtöbb elhalálozást 1918-ban regisztrálták (437,3

ezer⁶), a legalacsonyabbat pedig 1949-ben (219,8 ezer). Ebben a periódusban összesen 14.419.670 elhunytat regisztráltak Romániában.

**18. ábra: A halálozások száma
1871-1949 között**
Forrás: Román Statisztikai Hivatal
(INS)

IV.4.3. Az 1950-1999 közötti időszak

Az 1950-es években folytatódott az 1940-es években elkezdődött csökkenő tendencia. 1950-ben azoknak a száma, akik Románia területén vesztették életüket elérte a 202 ezret, majd 1951-ben meghaladta a 210 ezret. 1952-1959 között a halálozások száma 156-195 ezer között mozgott, a csökkenési folyamat 1964-ig tartott, ekkor mindössze 152 ezer halálozást regisztráltak. Az abortusztilalom miatt nőni kezdett a halálozások száma, feltehetően azért, mert megugrott az 1 éves kor alatti elhunyt csecsemők száma.. 1969-ben már 200 ezer halálesetet regisztráltak. (Robert Johnston, 2024)

A növekedés átmenetinek bizonyult, hiszen javulni kezdtek a csecsemőhalandósági mutatók, így az elhunytak száma 1976-ig éves szinten 189-195 ezer volt. Az 1976-os évtől kezdve a halálozások száma ismét növekedésnek indult, ami azzal magyarázható, hogy elkezdett növekedni az idősek száma és ez a tendencia 1988-ig tartott (254 ezer). 1989-ben a mutató 247 ezerre csökkent, és a forradalom utáni évben is ugyanennyi halálesetet jelentettek be.

A 90-es évek elején növekedni kezdett a halálozások száma, mert 1996-ban már 286 ezer személy halálát jelentették. Ezt követően megfordul a trend 1999-re 265 ezerre csökken az elhunytak száma. 1950 és 1999 között a legtöbb elhalálozást az ország területén 1996-ban regisztrálták (286.158 fő), a legkevesebbet pedig 1964-ben (152.476 személy).

Az 1950-1999 közötti időszakban összesen 10.626.238 személy hunyt el Románia területén. Az 1976-1999 közötti időszakkal kapcsolatban elmondható, hogy jelentősen megnőtt a halálozások száma,. Ennek fő oka a lakosság előregedési tendenciájának a felerősödése, de a halálozási mutatókra negatívan hatott a 40-s évekhez képest sokat javult, de még így is számos hiányossággal küszködő egészségügyi rendszer. (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989)

⁶ Az 1916-1917-es időszak az I világháború miatt a halálozási adatok nem elérhetőek

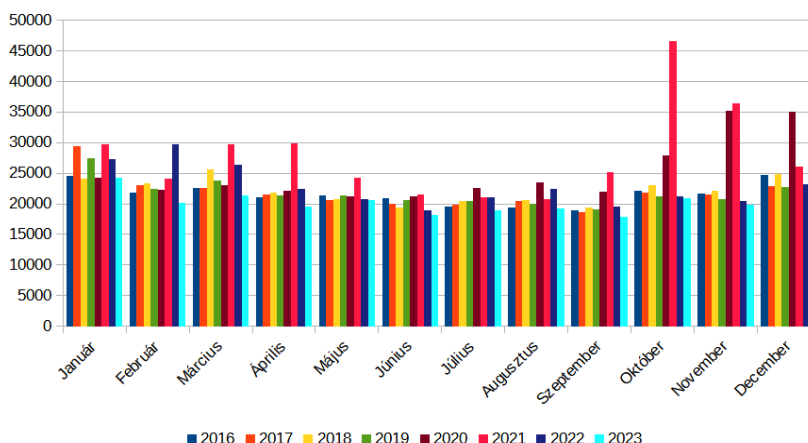
IV.4.4. A 2000-2023 közötti időszak

A 20. század utolsó évében, az elhunytak száma elérte a 255,8 ezer főt, majd 2002-2003 között ez a szám elérte a 266-269 ezer főt. A 2004-2017 időszakban a halálozások száma 247-262 ezer között mozgott, majd a 2018-as évben az elhunytak száma 265 ezerre emelkedett, 2019-ben is hasonló számot látunk (261 ezer). 2020-ban Európában és Romániában is megjelent a koronavírus járvány, ami súlyos gazdasági és demográfiai következményekkel járt. Az országban korlátozásokat vezettek be a vírus terjedése miatt. A szükséges orvosi kezeléseket és műtéteket elhalasztották, csak a súlyos eseteket látták el, és a növekvő COVID-esetszámok miatt nagy nyomás nehezedett a román egészségügyre. Ebben a helyzetben a halálozások száma 2020-ban megközelítette a 300 ezret, 2021-ben pedig meghaladta a 335,5 ezret is. A koronavírus járványnak összesen 6 hulláma volt, Romániában a legsúlyosabbnak a 2021 szeptembere és novemberre közötti bizonyult, ugyanis ebben az időszakban az országban több mint 108 ezer személy hunyt el. Sokan az egészségügyi rendszer terheltsége és a bizalmatlanság áldozatai lettek, vagy a koronavírus szövődményei miatt hunytak el (Eurostat, 2024).

A COVID ötödik hulláma 2022 februárjában többlethalálozást eredményezett, a halálozások száma meghaladta a 29 ezret. 2022 márciusától kezdve a halálozások száma csökkenésnek indult és fokozatosan visszaállt a 2020 előtti szintre. A 2023-as évben a halálozások száma jóval nagyobb mértékben csökkent, mint 2022-ben, vagy az azelőtti évekhez képest. Éves szinten 243 ezer fő hunyt el, ilyen alacsony értéket legutoljára 1986-ban mértek.

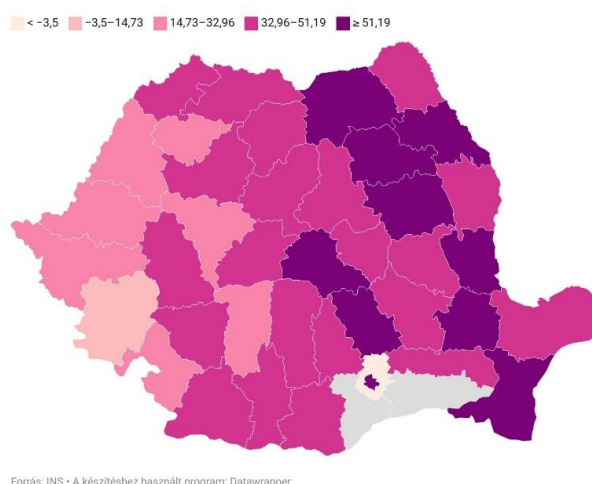
19. ábra: Halálozások száma hónapokra bontva 2016-2023 között

Forrás: INS, Eurostat

A 2021-es évben összesen 335.527 személy halt

meg Románia területén, ami 36 ezerrel több, mint 2020-ban. Ebből a szempontból 2021 rekordévnek számít, ennél többen csak 1947-ben haltak meg, amikor több mint 349 ezer halálesetet regisztráltak. Románia megyéire bontva a legtöbb elhalálozott személy Bukarestben (29.334 fő), Prahova, Dolj és Iași megyékben volt, ahol a halálozások száma meghaladta a 11,5 ezret, ezzel szemben a legkevesebben Kovászna, Szilágy, Tulcea és Vâlcea megyékben hunytak (3-4 ezer). (INS, Tempo Online, 2024)

20. ábra: Halálozások száma megyék szerint 2021-ben

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

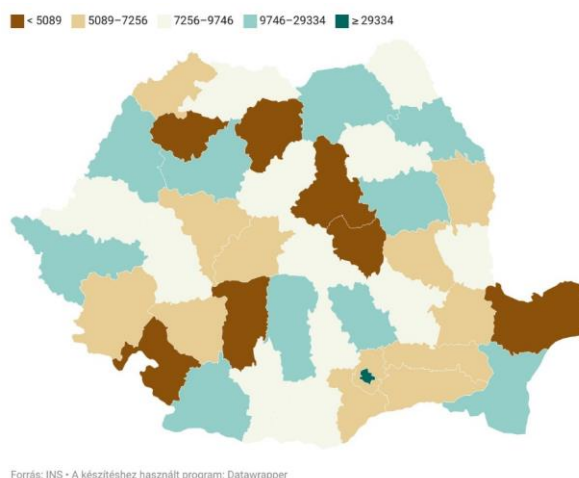
A növekedésnek az okai az, hogy Románia lakossága előregedőben van valamint a 2021-es évben a koronavírus járvány által bevezetett korlátozásoknak köszönhetően jelentős megemelkedett az elhunytak száma.

21. ábra: Halálozások számának különbsége százalékban 1967-2021 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

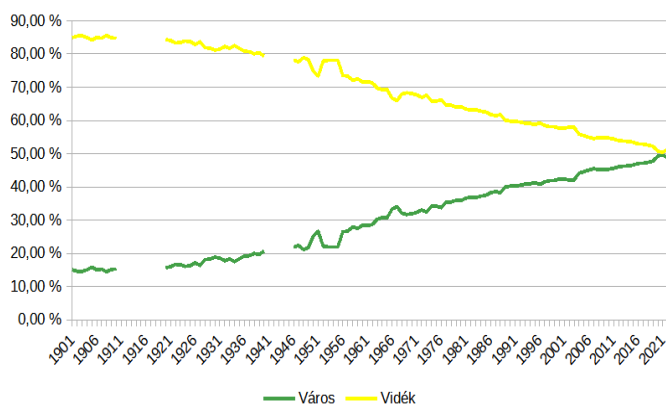
IV.4.5. A halálozások neme és lakóhely szerinti bontásban (1901-2022)

Az 1957-2022-es időszakban a Románia területén elhunytak száma elérte a 15,36 milliót, ebből a férfiak száma meghaladta a 8,07 milliót, a nők száma pedig hozzávetőlegesen 7,29 millió volt. Az 1957-1999 közötti időszakban az elhunyt férfiak aránya 50,3%-54,7%-, a nők aránya pedig 45,3%-49,7% között mozgott. A 2000-es évektől kezdve napjainkig a férfiak aránya 52-53%-a csökkent és a nők aránya pedig 47-48% között mozgott. A legmagasabb arány az elhunyt férfiak esetében 1997-ben volt (54,7%), a nőknél pedig a legmagasabbat 1961-ben mérték (49,9%), a legalacsonyabbat, 45,3%-ot pedig 1997-ben (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989).

Lakóhely szerint az adatok 1901-től kezdve, megszakításokkal érhetőek el. Az 1910-1919-es, illetve 1941-1945-ös időszakok vonatkozó információk a világháborúk miatt hiányosak t. 1901 és 1910 között a halálozások 84%-a vidéken történt, majd az 1920-1939 közötti periódusban a vidéken elhunytak száma csökkenni kezdett: 1920-ban még tartotta a korábbi magas, 84%-os értéket, de 1939-ben már 80% alá csökkent. A vidéken elhunytak magas aránya a korabeli Románia erőteljesen rurális jellegének tulajdonítható, az urbanizációs ráta növekedése a vidéki elhalálozások arányának a csökkenését vonta maga után. 1946 és 2022 között látványosan csökkenni kezdett a vidéken elhunytak aránya, elsősorban a folyamatos falu-város migrációnak köszönhetően (Vasile Ghețău, 2021), az 1946-ban regisztrált 79%-hoz képest 2022-ben már csak

51% volt az arány értéket. (Vasile Zotic, 2010) A 2000-2022 közötti időszakban a vidéken elhunytak aránya 50-57% között mozgott, míg a városban elhunytak aránya 43-50% között volt.

A vidéken elhunytak aránya 1903-ban volt a legmagasabb 85,5%, a városiak esetében pedig 2021-ben regisztrálták a legmagasabb, 49,6%-os.

22. ábra: Halálozások száma lakóhely szerint 1901-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

korcsoportok és nemek szerint, 1957-2022 között

Az 1957-2022 közötti időszakban összesen 15,36 millió halálesetet jelentettek, 2,27 millió személy 75-79 éves korában hunyt el (14,7%), ezután következett a 80-84 éves korában elhunytak csoportja 2,13 millióval (13,4%). A legkevesebb halálozást a 10-14 évesek körében regisztrálták (47 ezer, 0,3%), ezt követi az 5-9 évesek korcsoportja (60 ezer haláleset, 0,4%) (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989),

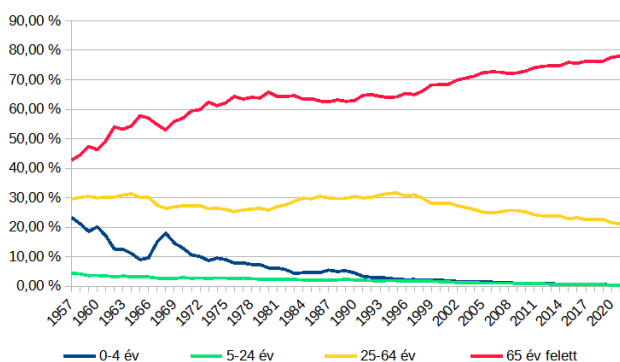
A 25. ábrán is az látszik, hogy az 1950-1960-es években még nagyon magas volt az 5 év alatti gyermekek halálozási aránya, mert az 1957-ben regisztrált elhunytak aránya meghaladta a 23%-ot, ez az 2022-ben arány mindössze 0,4% volt. Az idősek elhalálozási aránya (65 év vagy annál idősebb) szinte megduplázódott, mert 1957-ben az idősek elhalálozási aránya 42,6%-ot tett ki, addig 2022-re elérte a 78,5%-ot a teljes halálozási értékhez képest. Az 5 év alatti gyermekek halálozásának csökkenését elsősorban a jobb életminőség és az egészségügyi ellátás javulása okozta. Az 1966-ban hatályba lépett rendelet hatására a 0-4 éves gyermekek halálozási aránya megnőtt, de az azt követő években folyamatosan csökkent, és ez a tendencia napjainkig tart.

23. ábra: Halálozások száma korcsoportok szerint 1957-2022

Forrás: Román Statisztikai Hivatal

IV.4.7. Halálozások száma halálozási okok szerint 1990-2022 között

Az 1990-2022 közötti időszakban összesen 8,74 millió személy hunyt el Romániában, ennek a 60%-a szív-agy-érrendszeri betegségben hunyt el (5,21 millió fő), második halál

a rák volt (1,5 millió személy, 16,7%).. A rákban elhunyt személyek száma folyamatosan növekedett, mivel a rák fő okai sajnos továbbra jelen vannak a társadalomban, illetve a környezetben (dohányzás, alkoholfogyasztás, elhízás, nem megfelelő étrend, szennyezett levegő stb.). 1990-ben 33 ezer személy halálát okozta onkológiai megbetegedése, 2019-ben ez a szám már meghaladta az 50 ezret. A szív- és érrendszeri halálozások miatt is felfedezhetünk egy sor, az életmóddal, kultúrával, környezettel kapcsolatos tényezőt. 2020-tól kezdődően a légzőszervi betegségekben elhunytak száma megnövekedett a COVID-járvány miatt, de 2022-ben, a járvány végével, ez a szám lecsökkent és megközelítette a 2019-es szintet. (INS, Tempo Online, 2024).

IV.4.8. A születéskor várható élettartam alakulása Romániában 1950 és 2022 között

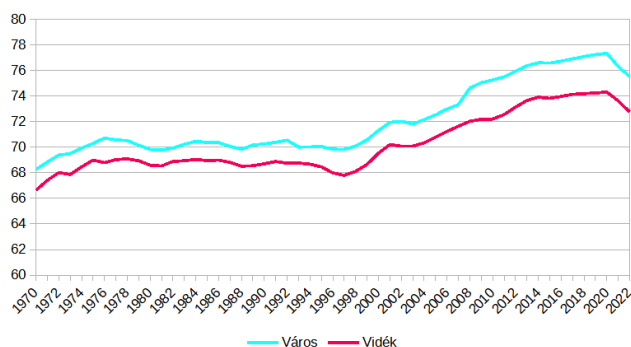
A születéskor várható élettartam az országban 1950-ben 62,24 év volt, az 1970-es évekre pedig 69 évre emelkedett. Az 1974-1999 közötti időszakban végig átlagosan 69 év körül mozgott a születéskor várható élettartam, majd a 2000-es évektől kezdve növekedésnek indult, és 2020-ra elérte a 76 évet, ám a 2020-2022-es COVID járvány miatt jelentősen visszaesett (74,3 évre). A nők várható élettartama magasabb, mint a férfiaké, ez a különbség az elmúlt 70 év során szinte háromezereszeresedett, mert míg 1950-ben a nők várhatóan 3 évvel élhettek a férfiaknál többet, addig a 2000-2022-es időszakban ez a különbség 7 évre. A 26. ábrán látszik, hogy a rossz gazdasági helyzet és a folyamatosan változó halálozási értékek miatt a születéskor várható élettartam az 1970-1990-es években stagnált. A 2000-es évek óta a gazdasági növekedésnek köszönhetően javult állampolgárok életminősége, ami a születéskor várható élettartam növekedésében is tükröződik. (INS, Anuarul Statistic al Romaniei, 2018)

Az Eurostat adatai szerint az Európai Unióban 2021-ben 80,1 év volt a születéskor várható élettartam, a férfiak esetében átlagosan 77,2 év, a nőknél pedig 82,9 év, ezzel szemben Romániában az INS adatai szerint a születéskor várható élettartam alacsonyabb, 75,1 év, a férfiak esetében 71,5 év, míg a nőknél 78,9 év. (Eurostat, 2024)

A 2000-es évek elején a jobb gazdasági helyzet, életminőség és fokozatos fejlődés következtében a születéskor várható élettartam 2020-ig nőtt, de a COVID-járvány miatt jelentősen visszaesett.

24. ábra: Születéskor várható élettartam lakóhely szerint 1970-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

V. Természetes szaporulat Romániában 1871 és 2023 között

V.5.1. Az 1871-1949 közötti időszak

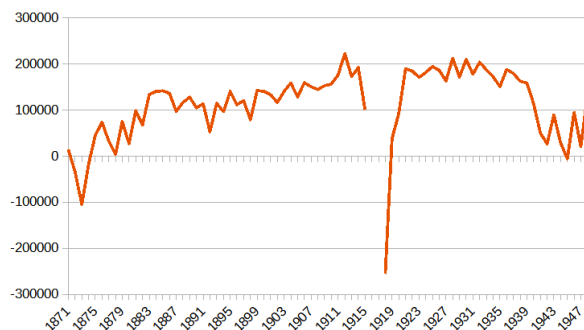
A születések csökkenő és a halálozások növekvő száma miatt a természetes szaporulat az 1870-es években épp, hogy meghaladta a növekedési szintet, 1873-ig további csökkenés volt tapasztalható, vagyis a születések száma alacsonyabb volt, mint a halálozások száma. Az 1880-as esztendőig újra pozitív természetes szaporulat jegyezték, de a függetlenségi háború miatt ez a trend nem jelentős. Az 1880-as évektől kezdve a természetes szaporulat pozitív, átlagosan 97-141 ezer fő, és ez a trend megmaradt a 19. század végéig (Ghețău, 2021).

1900-ban a természetes szaporulat meghaladta a 140 ezer főt és 1910-ig nem is nagyon változott (116-158 ezer fő), majd a születésszám növekedésének köszönhetően 1912-re több mint 220 ezer főre nőtt. Az 1913-as évtől kezdve a balkáni háborúk és az I. világháború történései miatt 1918-ban a természetes szaporulat már negatív volt, -255 ezer, de 1919-től kezdve már pozitív növekedést regisztráltak, és 1930-ig folyamatos volt a növekedés, ebben az időszakban átlagosan +160-212 ezer fő körül mozgott a népszaporulat. A II. világháború következtében ismét negatív lett a népszaporulat (1945: -5,5 ezer fő), viszont a következő évtizedben a népszaporulat ismét pozitívrá váltott (United Nations, 1954).

Az 1871-1949-es időszakban a természetes szaporulat pozitív volt, +6.531.634 fővel.

25. ábra⁷: Természetes szaporulat 1871-1949 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

V.5.2. Az 1950-1999 közötti időszak

Az 1950-es években a születések magas és a halálozások viszonylag alacsony száma miatt az ország lélekszáma erőteljes növekedésnek indult, az 1950-1958 közötti időszakban évente átlagosan 202-275 ezerrel nőtt az ország népessége, az 1957-es évtől kezdve a csökkenő születésszám miatt a természetes szaporulat csökkent, az 1958-ban regisztrált +233 ezer fős növekedés 1966-ra +116 ezer főre csökkent le. A csökkenésnek az oka az, hogy az 1959-1966 közötti időszakban nagyon magas volt az abortuszok száma, így a születések száma és a népszaporulat is drasztikusan

⁷ Az 1916-1917-es természetes szaporulattal kapcsolatos adatok az I. Világháború eseményei miatt nem elérhetőek

csökkenni kezdett. Az abortuszt tiltó rendelet érvénybe léptetése után a népszaporulat jelentősen megnövekedett, 1967-ben már 348 ezer volt.

1969 és 1979 között a csökkenő születésszám és a halálozások növekvő száma miatt a népszaporulat zsugorodni kezdett, de pozitív maradt (175-236 ezer). Az 1980-as évektől kezdve a születések csökkenő száma és a halálozások növekvő száma miatt tovább csökkent a népszaporulat, 1980-ban még +167 ezer főt regisztráltak, de 1983-ban már ennek csak a felét, +87 ezer főt. Az 1984-1989-es időszak valamelyes javulást hozott, a növekvő születésszám miatt átlagban 112-134 ezer volt a természetes szaporulat (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989).

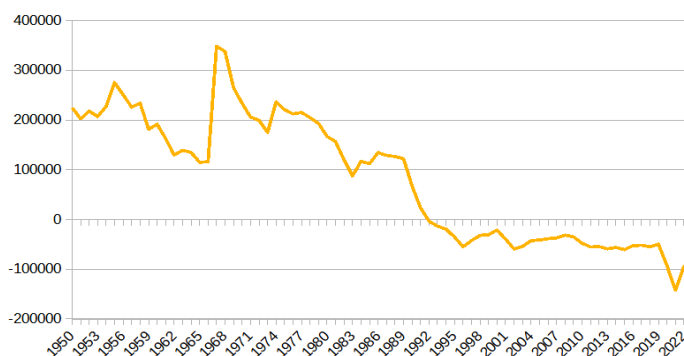
Az 1989-es forradalmat követően a kivándorlás és a negatív természetes szaporulat miatt csökkenni kezdett a népesség. A negatív természetes szaporulathoz hozzájárult az abortusztilalom eltörlése, az abortuszok száma drasztikusan nőtt, míg születésekké csökkent. Ezzel egy időben erősödni kezdett a társadalmi elöregedés, ami a halálozások számának a növekedéséhez vezetett. A természetes szaporulat azóta is negatív, 1992-1999 között évente átlagosan 3-54 ezerrel fogyott az ország népessége.

V.5.3. A 2000-2023 közötti időszak

A 2000-2001-es években a születések és a halálozások közötti különbség csökkent. Azonban 2002-2003-ban, a növekvő halálozás miatt a természetes szaporulat -54-59 ezer körül volt, majd kissé javult, -31-42 ezerre nőtt. A 2010-es években a születések száma csökkenésnek, a halálozások száma pedig növekedésnek indult, ezért tovább mélyült a születés és halálozás közötti különbség, és az egész évtized alatt átlagosan -49-62 ezer fő körül volt a természetes szaporulat. (INS, Tempo Online, 2024). A 2020-as évek elején a COVID-19 járvány és a súlyos egészségügyi nyomás miatt Romániában jelentős többlethalálozás következett be, ami a népesség gyorsabb csökkenéséhez vezetett. Ezt tovább súlyosbította a csökkenő születésszám, amely szintén hozzájárult a népesség fogyásához. A 2020-2021-es években a természetes szaporulat negatív volt (2020: -99 ezer, 2021: -142 ezer), de 2023-ra már valamelyest javult a helyzet (-87.647 fő). (INS, Tempo Online, 2024). 2000-2023 között az ország természetes szaporulata negatív volt, összesen -1.358.314 fő.

26. ábra: Természetes szaporulat 1950-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

VI. A házasság és válások száma Romániában 1871 és 2023 között

VI.6.1. Az 1871-1899 közötti időszak

A házasságok számáról 1871 óta vannak elérhető adataink. Az 1871-1883 közötti időszakban a házasságok száma növekedő tendenciát mutat, mert az 1871-ben mért 69,6 ezerről 1883-ra 92,6 ezerre nőtt. Az 1884-1899 közötti időszakot stagnálás jellemzi (évente 77-87 ezer), 1899-ben pedig újra 92 ezer házasságkötés volt. A válásokkal kapcsolatos adatok csak 1893-tól elérhetőek. 1893-1899 között tartós növekedés volt, viszont a válások száma még így elenyészőnek mondható, 1893-ban 869 válás mondtak ki, 1899-ben pedig 1194-et. A házasságok magas száma vallási okokból ered, mivel az egyház tanítása szerint egy férfi és nő kapcsolatának házassággal kell kezdődnie, és csak a halál választhatja el őket egymástól, az akkor közösségek pedig a mostaninál vallásosabbak voltak (Rusu, 2024).

A válások száma azért volt alacsony, mert a váláshoz jelentős anyagi forrásokra volt szükség, és a társadalom megbélyegezte az elvált embereket. Ebben az időszakban a legtöbb házasságot 1883-ban kötötték (92.662), a legkevesebb pedig 1877-ben (66.192). Összesen 2.354.578 házasságot és 7037 válást mondtak ki 1871-1899 között. (Ghețău, 2021)

VI.6.2. Az 1900-1949 közötti időszak

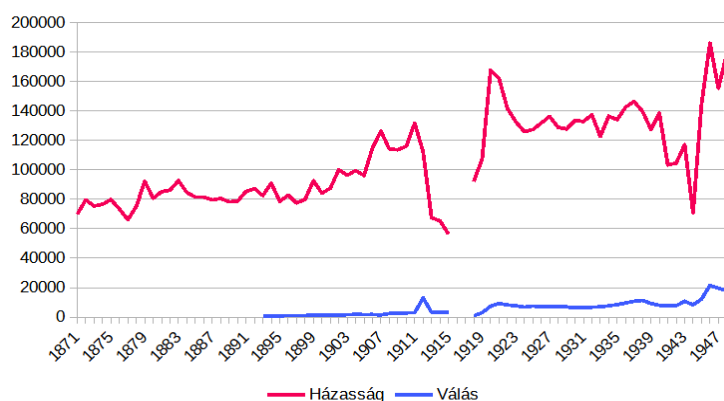
Az 1900-as évek elején a házasságok száma tovább növekedett: 1900 és 1907 között 84 ezerről 126 ezerre emelkedett, majd 1911-re meghaladta a 131 ezret. Azonban a balkáni háború és az I. világháború eseményei miatt folyamatos csökkenés következett, így 1915-ben már csak 56 ezer házasságot regisztráltak. Az első világháború után növekedésnek indult a házasságok száma, 1920-ra elérte 167,5 ezret, a következő években némileg csökkent, de évi átlagban így is 122-146 ezer házasságot kötöttek 1921 és 1940 között. A II. világháború miatt csökkenni kezdett a házasságok száma, 1944-ben már csak 70 ezer házasságot regisztráltak, majd az 1940-es évek végére jelentős növekedés következett, 1949-ben több mint 186 ezer házasságkötést regisztráltak. Az 1900-1949-es időszakban a legtöbb házasságot 1949-ben kötötték (186.274), a legkevesebb pedig 1915-ben (56.314). Az egész időszakban összesen 5.899.671 házasságot jegyeztek be. A házasságok számának növekedése a népesség gyarapodásának volt köszönhető, mivel a 20. század első éveiben jelentősen több gyermek született, ami később a házasodók számának növekedéséhez vezetett. (Ghețău, 2021)

A válások száma a 20. század elején hosszú távú növekedésnek indult, és 1912-ben közel 13 ezer válást mondtak ki az országban. Ezt követően azonban jelentős csökkenés következett be, ami az I. világháború következményére. Az I. világháború után jelentős növekedés kezdődött, és 1919-1936 között évente átlagosan 6-9 ezer válást mondtak ki. 1937-1938 között a válások évi száma meghaladta a 10 ezret.

A II. világháború következményei miatt a válások száma csökkenni kezdett, de még így is évente átlagosan 7-9 ezer válást mondtak ki. A II. világháború utáni növekedés jelentős, a válások száma 1949-ben már meghaladta a 21 ezret. Az 1900-1949 időszakban összesen 343.767 válást regisztráltak Romániában.

27. ábra: Házasságok és válások száma 1871-1949 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

VI.6.3. Az 1950-1999 közötti időszak

1950-ben a házasságok száma meghaladta a 190 ezret, ezt 1952-ig csökkenés követte. Az 1953-1960 közötti időszakban a házasságok száma ismét növekedésnek indult, és átlagban évi 174-211 ezer között volt. Az 1960-as években fordult a trend 1960-ban még közel 200 ezer házasságot regisztráltak, 1969-ben viszont már csak 140 ezret. A negatív trend megváltozik az 1970-es évektől kezdve, ebben az évtizedben végig nő a házasságok száma: 1970-ben 145 ezer házasságot kötöttek, 1978-ben ez a szám már meghaladta a 201 ezret. (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989)

Az 1960-as években bekövetkezett csökkenésnek az egyik oka az egyháztól való eltávolodás, amit egyébként a kommunista hatóságok is támogatta, de ez a változás valószínűleg egy általános modernizációs, értékváltási trendben is beilleszthető. A 770-es abortusztilalom-rendelet beiktatása után egy héttel, 1966. október 8-án egy úgynevezett válással kapcsolatos rendeletet hoztak (Ministerul Justiției, 1966), aminek célja a válás nehezítése volt, tehát csak nagyon nyomós indok esetében lehetett kimondani. Az 1980-as években egy újabb csökkenés indult el a házasságok számában, de a legalacsonyabb érték is meghaladta a 161 ezret, majd az 1984-es évtől kezdve egészen 1990-ig egy jelentős növekedés indult el, és 1990-ben újra meghaladta a 192 ezret (INS, Evolutia natalitatii din Romania, 2012).

A forradalom utáni években a házasságok száma csökkenésnek indult el, az 1990-es évek végén már csak évi 140 ezer házasságot regisztráltak. A házasságkötések számának visszaesése több tényezőre vezethető vissza. Egyrészt, a nyugati társadalmakban már korábban megfigyelt szemléletváltás Romániába is begyűrűzött. Ennek lényege, hogy a házasság intézménye fokozatosan veszített kötelező jellegéből. Ez a folyamat a 2010-es évekre érte el csúcspontját. Ugyanakkor a trendben szerepet játszott a népesség általános csökkenése is.

. Az 1950-es évben még csak 23 ezer válást jegyeztek fel, míg az 1960-as évtized első felében ez a szám már 35-38 ezerre nőtt évente. A válásokkal kapcsolatos jogszabály 1966-os bevezetése drámai hatást gyakorolt: 1967-ben mindössze 48 válást regisztráltak. Ezt követően azonban ismét meredek növekedés kezdődött, az 1975 és 1999 közötti időszakban a válások éves száma átlagosan 34-40 ezer között mozgott. (Anuarul Statistic al României, 1957-1963)

Az 1950-1999 közötti időszakban a legtöbb házasságot 1958-ban regisztrálták (211.062), a legkevesebbet pedig 1969, illetve 1999-ben (140 ezer). A legtöbb válás 1998-ban volt (39.985), a legkevesebb pedig 1967-ben (48). Az 1950-1999 közötti periódusban összesen 8.705.520 házasságkötést és 1.451.125 válást regisztráltak.

VI.6.4. A 2000-2023 közötti időszak

2000-ben 135,8 ezer házasságot kötöttek Romániában, 2002-re ez a szám 129 ezerre nőtt, majd 2003-tól kezdve egészen 2007-ig viszont 134 ezerről 189 ezerre nőtt a házasságkötések száma. 2006 októberében új jogszabály lépett életbe, amely anyagi ösztönzőket vezetett be a házasulandó párok számára. Ennek köszönhetően 2007-ben ugrásszerű növekedés volt tapasztalható a házasságkötések számában. A rendelet által nyújtott pénzügyi támogatás tehát jelentős hatást gyakorolt a házasodási kedvre, ami a statisztikákban is megmutatkozott (Ministerul Justiției, 2006)

A 2008-2013 közötti időszakban csökkenés történt, ugyanis a 2008-ban regisztrált 146 ezerről 2013-ra 107 ezerre csökkent a házasságok száma. A 2014 és 2018 közötti időszakban ismét felfelé ívelő tendencia volt megfigyelhető. Míg 2013-ban 107 ezer házasságot regisztráltak, addig 2018-ra ez a szám 143 ezerre emelkedett. A növekvő trend azonban 2019-ben megtört: az előző évi 143 ezerről 128 ezerre esett vissza a regisztrált házasságkötések száma.

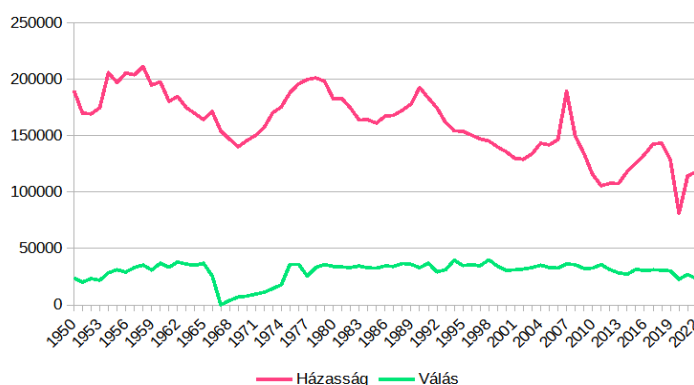
A COVID járvány miatt érvénybe léptetett intézkedések miatt a házasságok száma 2020-ban 81 ezerre csökkent, de a 2021-2022-es években már 114-118 ezerre nőtt. A nem végleges adatok szerint 2023-ban 110.767 házasságot kötöttek. A 2000-2023 közötti időszakban összesen

3.085.759 házasságot kötöttek, ebből a legtöbb házasság 2007-ben kötött meg (189.240), a legkevesebb pedig 2020-ban - 81.343 (INS, Tempo Online, 2024)

A 2000-2011 közötti időszakban a válások átlagos évi száma 32-36 ezer körül mozgott, majd 2012-től kezdve egy folyamatos csökkenés volt tapasztalható. A 2012-2019 közötti időszakban a válások száma évi 27-31 ezer, a 2020-as COVID pandémia miatt tovább csökkent 22 ezerre, majd 2021-ben a lazítások következtében 27 ezerre emelkedett. A 2022-2023-as években tovább csökkent a válások száma, átlagban évi 21-23 ezer körül volt. A teljes 2000-2023 időszakban a válások száma 736.453 volt, a legtöbb válást 2007-ben mondták ki (36.308), a legkevesebbet pedig 2023-ban: 21.581 válást (INS, Tempo Online, 2024).

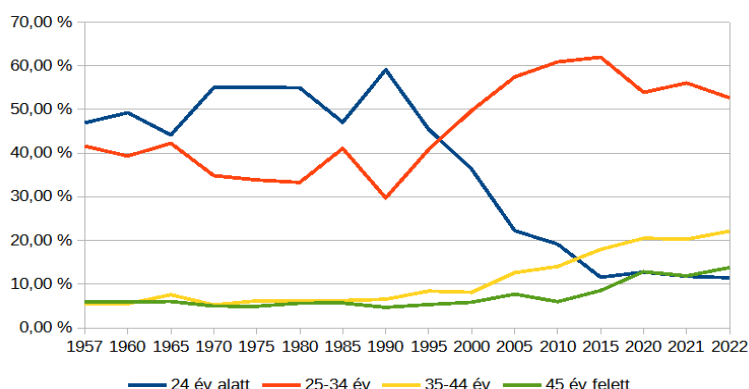
28. ábra: Házasságok és válások száma 1950-2023 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

VI.6.5. A házasságok és válások száma korcsoportok és nemek szerint 1957-2022

A 28 és 29. ábrákon szemléltettem az 1957-2022 között kötött házasságok korcsoportok és nemek szerinti bontását. A férfiak esetében 1957-1999 között a 20-24 évesek házasodtak a leggyakrabban, majd 2000 után a 25-29 év közöttiek lettek többségben, és ez a tendencia 2022-ig tartott. Azt láthatjuk még, hogy növekvő tendenciát mutat a 30-34, illetve 35-39 év között házasodó férfiak száma. A házasodó 20-24 éves férfiak száma drasztikusan visszaesett. Ennek hátterében több tényező áll: egyrészt a népesség általános csökkenése és az elvándorlás, másrészt az a tendencia,

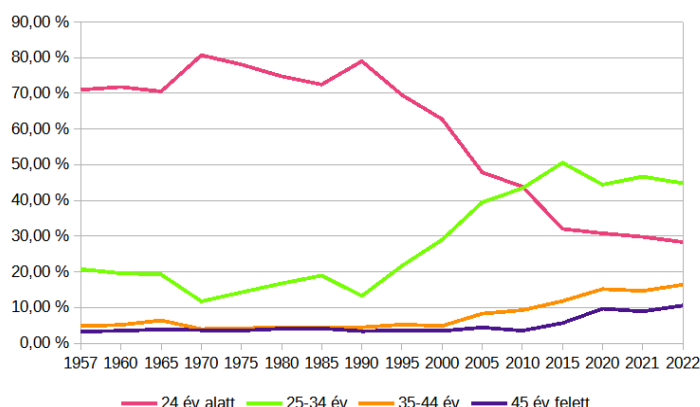

hogy a férfiak átlagosan későbbi életkorban kötnek házasságot, mint a korábbi évtizedekben.

29. ábra : Házasságok száma női korcsoportok szerint 1957-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal

A nők esetében 1957-1985 között a házasságok kötött nők főként a 20 év alatti vagy a 20-24 éves korosztályból kerültek ki, 1990 után a legtöbb házasságot kötő nő a 20-24 éves korosztályban volt. A házasságkötés időpontja még tovább tolódott, a 2010 utáni időszakban a házasságot kötő nők között a 25-29 év közöttiek kerültek többségbe, A változás hátterében az áll, hogy a nők hosszabb időt töltenek tanulmányaikkal, és nagyobb hangsúlyt fektetnek karrierjük építésére. Ennek következtében mind a családalapítás, mind a házasságkötés időpontja későbbre tolódott.. (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989)

nek következtében mind a családalapítás, mind a házasságkötés időpontja későbbre tolódott.. (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989)

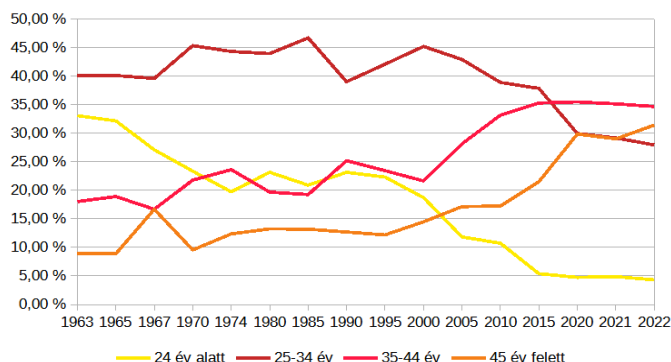
30. ábra: Házasságok száma férfi korcsoportok szerint 1957-2022

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A nők esetében a 1963-1965 között a legtöbb válás a 20-24 éveseknél volt, 1967 és 1985 között a 25-29 éves korosztálynál regisztrálták a legtöbb válást. Az 1990-es évek elején ismét a 20-24 éves korosztályoknál volt a legtöbb válás, de a 90-es évek közepétől egészen a 2000-es évek végéig újra a 25-29 éveseknél bontották fel a legtöbb házasságot. A 2010-es években kitolódik az (első) válás életkora, ugyanis a legtöbb válást a 30-45 éves nők esetében mondták ki, és ma is ez jellemző. (Direcția Centrală de Statistică, 1964-1989)

31. ábra: Válások száma női korcsoportok szerint 1963-2022

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

A férfiak esetében az 1963-2000 közötti időszakban a legtöbb elvált személy a 25-34 éves korosztályban volt, a 2005-2015 közötti időszakban a legtöbb válás a 35-39 éves korcsoportban történt, a 2020-as években már az 50 év feletti korosztályban volt a legtöbb válás. A házasságok és a válások esetében is jelentősen kitolódott az a házasságban töltött idő, ami azt jelenti, hogy több mint 10-20 évnél tovább tartott átlagosan egy házasság. (INS, Tempo Online, 2024)

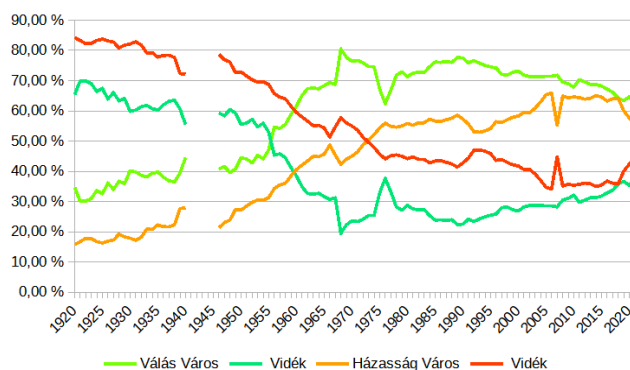
VI.6.6. Házasságok és válások száma lakóhely szerinti bontásban 1920-2022

A házasságok lakóhely szerinti megoszlásáról 1920 óta vannak elérhető adataink. A 20. század elején a lakosság több mint 80 %-a vidéken élt, ezért, akárcsak a születések és halálozások esetében, a házasságok és a válások nagy része is vidéken történt. Az 1920-1932 közötti időszakban a házasságok több mint 80%-át vidéken kötötték meg, de később csökkenni kezdett az arányt. A II. világháború előtt (1945 előtti években) a házasságok 72%-át vidéken kötötték meg⁸. A II. világháború után (1946 után) ismét nőni kezdett a vidéken kötött házasságok aránya, 78%-ra (1948), Ezt követően a részben erőszakos urbanizáció következtében már folyamatos a csökkenés.. 1973-tól kezdve a városi házasságkötések száma meghaladta a vidékiek számát, és ez a tendencia máig fennáll. Az 1973 és 1987 közötti időszakban a városokban regisztrált házasságkötések száma emelkedett. Ezt követően azonban fordulat állt be: az 1990-es évek közepéig csökkenő trendet mutattak a statisztikák.. Az 1996-os évtől kezdve újra a városi házasságkötések aránya növekedni kezdett, 2006-ra megközelítette a 66%-t, majd 2007-ben 55%-ra csökkent. A 2008-2018 közötti időszakban évente átlagosan 63-65% között volt a városban regisztrált házasságok aránya, azonban 2019-től egy folyamatos csökkenés volt, ami 2022-ig tartott, az arányszám 64%-ról 55%-ra csökkent. (Vasile Ghețău, 2021)

A házasságok esetében, a legtöbb válást vidéken mondták ki 1920- 1923 között (65-69%), majd fokozatosan csökkenni kezdett és a világháború előtt (1939 előtt) 55%-ra esett vissza. A II. világháború után fokozatosan csökkenni kezdett és 1955-re már több válást mondtak ki városban, mint vidéken, 1968-ra pedig már elérte a 80%-ot. 1969-1976 között a válások több, mint 60%-át városban mondták ki és 1977 után minden évben meghaladta a 70%-ot és ez a tendencia egészen 2008-ig tartott, amikor 70% alá esett vissza és ez a csökkenés napjainkig is tart, ugyanis 2022-ben a válások 62%-át mondták ki vidéken. (Trebici, 1986). A szorosabb közösségi kötelékek, a hagyományos értékek iránti elkötelezettség és a vallási befolyás erősebb vidéken, ami hozzájárul a házasságok tartósságához és a válások alacsonyabb arányához (INS, Evolutia natalitatii din Romania, 2012).

32. ábra: A házasságok és válások aránya lakóhely szerinti bontásban 1920-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

⁸ A II. világháború eseményei miatt az 1941-1945 időszakról lakóhely szerinti bontásban nincsenek elérhető adataink.

VII. Az 1 év alatti gyermekek és a halvaszületettek száma Romániában (1901-2023)

VII.7.1. Az 1901-1949 közötti időszak

A 20 század második évében 1901-ben az 1 év alatti gyermekek száma 86,7 ezer volt, majd a következő években növekedni kezdett és megközelítette a 100 ezret. Az I. világháború után a születések növekedésével állandó maradt a csecsemőhalandóság, mert átlagban 82-99 ezer volt 1920-1932 között. A születések számának csökkenése miatt a csecsemőhalandóság is csökkenni kezdett és ez a folyamat a II. világháború végéig tartott, mert az 1932-ben regisztrált 92 ezerről 50 ezerre csökkent (1945). Az 1946-1949 közötti időszakban a növekvő születésszám és a II. világháború eseményei miatt 1947-ben 73 ezerre nőtt, majd 1949-re 60 ezerre csökkent. A legnagyobb csecsemőhalandóság ebben az időszakban 1907-ben regisztrálták 99.474, a legkevesebb pedig 1941-ben volt 51.636 fő és összesen 3.479.909 egy éves alatti gyermek hunyt el. Az 1901-1949 közötti periódusban, átlagban 190-211 ezrelék között volt a csecsemőhalandóság Romániában.

A halvaszületett gyermekek száma 1901-ben 7671 volt és 1912-ig egy folyamatos emelkedés történt, amely elérte a 13 ezret. Az I. világháború után 1920-1929 között átlagosan 9-10 ezer körül volt, majd 1930-ra (7769-re csökkent. Az 1931-1940-es időszakban egy újabb növekedés történt (8-11 ezer között) -, majd a II. világháború miatt lecsökkent 8 ezer alá. Az 1946-1949 közötti időszakban 10-12 ezer között volt a halvaszületettek száma. A csecsemőhalandóság és halvaszületettek magas számának az oka, hogy nagyon fejletlen volt az egészségügyi rendszer (pld: rossz higiénia, nem volt megfelelő felszerelés, járványok stb.) Az 1901-1949 közötti időszakban a legtöbb halvaszületett csecsemőt 1912-ben történt 13.048, a legkevesebbet pedig 1945-ben volt 7260 fő és összesen 407.925 halvaszületett gyermek volt. (Vasile Ghețău, 2021)

VII.7.2. Az 1950-1999 közötti időszak

Az 1950-es évben a csecsemőhalandóság közel 50 ezer fő volt és az elkövetkező években egészen az 1960-as évek közepéig folyamatosan csökkent, úgy hogy 1966-ra elérte a 12,7 ezret. A rendelet beiktatása után 1968-ra 31 ezerre nőtt, majd az 1980-as évek közepéig egy folyamatos csökkenés történt, vagyis az 1968-ban regisztrált 31 ezerről 1986-ra 8746-ra csökkent, majd

1987-ben a születésszám növekedése miatt meghaladta a 11 ezret. Az 1988-1999 közötti időszakban a születésszámok csökkenésével a csecsemőhalandóság is csökkent a 90-es évek végéig. (Ministerul Justiției, 1966)

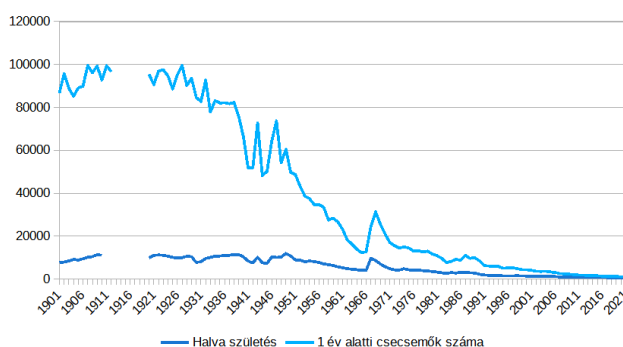
Hasonló folyamatok írhatók le a halvaszületett csecsemők számánál, mert az 1950-1966 közötti időszakban a 10,7 ezer csecsemőről 4072-re csökkent, majd a fent említett ok miatt 1967-re 9,6 ezerre nőtt. A következő években folyamatos csökkenés tapasztalható, vagyis az 1967-ben regisztrált 9644-ről 2605-re csökkent 1983-ban. A születések növekedésével 3 ezerre nőtt 1987-ben. Az 1988-as évtől kezdve egy újabb fokozatos csökkenés volt tapasztalható, egészen 1999-ig, amikor is elérte az 1459 főt. Ebben az időszakban a legtöbb 1 éves kor alatti gyermek halálát 1968-ban regisztrálták 31.317, a legkevesebb pedig 1999-ben volt (4868). A halvaszületettek esetében a legtöbbet 1967-ben volt 9644, a legkevesebb pedig 1996-ban 1428 fő. Az 1950-1999 közötti időszakban összesen 884.773 egy éves alatti és 229.466 gyermek pedig halvaszületett. A csecsemőhalandóság és halvaszületés csökkenését több tényező is befolyásolta: Az évtizedek során egyre több gyermek látta meg a napvilágot a romániai szülészetekben, ami azt hozta magával, hogy csökkenni kezdett az 1 év alatti és a halvaszületett gyermekek száma, mint például 1960-ban a csecsemőhalandóság 75,7 ezrelék volt és 1999-re 18,6 ezrelékre esett vissza. (INS, Anuarul Statistic al României, 2018)

VII.7.3. A 2000-2023 közötti időszak

A 21. század elején a csecsemőhalálozás 4370 volt és ez a folyamatos csökkenés napjainkig is tart. A csökkenésnek a fő oka az, hogy a 20. századhoz képest az újszülöttek túlélési esélyei nagyon megnöttek, elérhetővé vált a különböző gyógyszerek, orvosi vizsgálatok és kezelések. A 2020-as években a csecsemőhalálozások száma 1000 körül mozgott és 2023-ban pedig 900 alá csökkent. Ugyanazok a folyamatok is láthatóak az alábbi diagramon a halvaszületettek száma esetében is, mert 2000-ben 1393 halvaszületett volt, addig 2022-ben már csak 604 volt. A 2020-as COVID járvány miatt növekedett mindkét csoport száma, de a járvány utáni évben újra csökkenésnek indult. A csecsemőhalandósági ráta 2000-2022 között csökkenés történt, ami abszolút számokban azt jelenti, hogy 5,6 ezrelékre csökkent 2022-ben a 2000-ben regisztrált 18,6 ezrelékhez képest (INS, Anuarul Statistic al României, 2018)

33. ábra: Csecsemőhalandóság és halvaszületettek száma 1901-2022 között

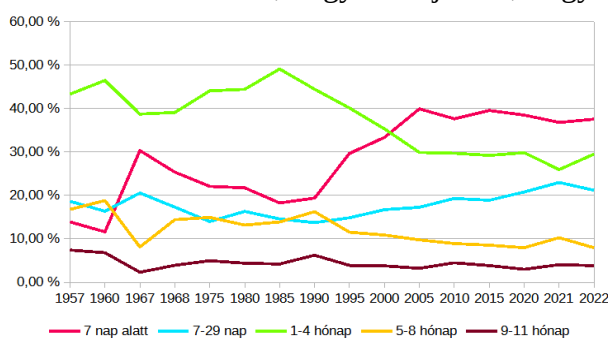
Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

VII.7.4. Csecsemőhalandóság korcsoportokra bontva 1957-2022

Az 1957-2022 közötti időszakban az 1 évnél fiatalabb elhunyt csecsemőket korcsoportok szerint is megvizsgáltam és az eredmények azt mutatják, hogy 1957-1966 közötti időszakban a 3-4 hónapos gyermekek közül haltak meg a legtöbben, majd az 1967-től kezdve a 770/1966-os rendelet életbeléptetése miatt a 7 naposnál fiatalabb csecsemők aránya nagymértékben megugrott, ami oka, hogy nagy nyomás volt a szülészeten a gyermek többlet miatt. (Anuarul Statistic al României, 1957-1963)

A 7 naposnál fiatalabb gyermekek aránya egészen az 1980-as évek közepéig voltak a legtöbben, majd 1985-1994 között megint a 3-4 hónapos gyermekek aránya kerültek többségben, de 1995-től kezdve napjainkig a 7 naposnál fiatalabb újszülöttek voltak a legtöbben. Ennek a korcsoportnak az aránya jelentősen megnövekedett, ugyanis az 1985-ben mért 29,6%-ról közel 40%-ra emelkedett 2022-re, vagyis azt jelenti, hogy a gyermekek közel 40%-a hunyt el 7 naposnál fiatalabbként.

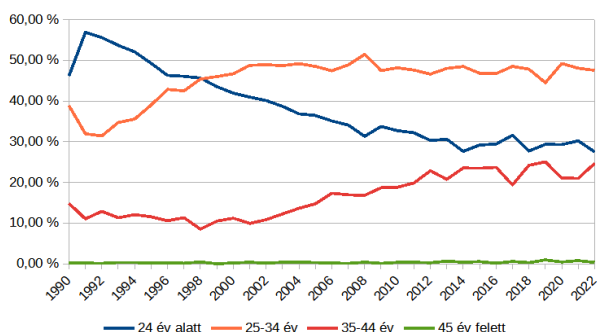
34. ábra: Csecsemőhalandóság korcsoportok szerint 1957-2022 között

Forrás: Román Statisztikai Hivatal (INS)

VII.7.5. Halvaszületettek száma az édesanya korcsoportjai szerint 1990-2022

Az 1990-2022 közötti időszakban, a halvaszületett gyermekek édesanyjuk korosztályait csoportosítottam, hogy a nők korosztályai közül melyikben született halva a legtöbb gyermek. Az 1990-2003 közötti időszakban a legtöbb halvaszületett gyermek 20-24 év közötti anyától származott, majd 2004-től meghaladta a 20-24 éves korosztály arányát. A 25-29 éves korosztály egészen 2017-ig volt az első helyen és 2018-tól kezdve a 30-34 éves korosztályban született halva a legtöbb gyermek és ez a folyamat napjainkig is tart. (INS, Tempo Online, 2024). 1992-ben a halvaszületett gyermekeknek a 43%-a 20-24 éves édesanyjától született és ez az arány 17,6%-ra csökkent 2022-ben, ezzel szemben a 30-34 éves korosztálynál ez az arány 15,8% volt 1990-ben és 26%-ra emelkedett 2022-ben. Az ábra is azt ábrázolja, hogy a gyermekvállalás későbbre tolódott ki a halva született gyermekek édesanyjánál is. (INS, Tempo Online, 2024)

35. ábra: Halvaszületettek száma az édesanya korcsoportjai szerint 1990-2022 között
Forrás: INS

VIII. Románia és Magyarország demográfiai helyzete 1990 és 2023 között

A népességcsökkenés és a demográfiai elöregedés nemcsak Romániát érinti, hanem Magyarországot is. Magyarországon a népességszám 1980-ban tetőzött, amikor elérte a 10,71 millió főt, majd 1981-től kezdve csökkenni kezdett a népesség. Romániában erről a trendről 1990-től beszélhetünk és mellé társul a nagymértékű kivándorlás is. Romániához hasonlóan több nő él Magyarországon, mint férfi, arányban kifejezve 52%-48% között mozgott az elmúlt 33 év során a nők javára.

A társadalmi szerkezetet nézve, Romániában és Magyarországon csökkent a gyerekek száma (14 év alatti), növekszik az idősek száma (65 év és annál idősebb) és csökken a munkaképeskorú lakosság száma és aránya is (15-64 év). Állításaimat a következő adatokkal támasztom alá: A gyerekek arányának csökkenése Magyarországon 6% volt, míg Romániában 7,5%, vagyis Romániában 1,5%-al nagyobb volt a gyerekek fogyása, mint Magyarországon. 2023-ban a gyerekek aránya Romániában 16,2%, Magyarországon pedig 14,5% volt. A munkaképeskorú lakosság aránya (15-64 év) Magyarországon 1,3%-al csökkent 1990-hez képest, míg Romániában ez az érték 4,3% volt. 2023-ban a munkaképeskorú lakosság aránya Magyarországon 65%, Romániában pedig 64,1% volt, ami azt jelenti, hogy 3%-al gyorsabban fogyott a román munkaerő népesség, mint a magyar. Az idősek aránya (65 év vagy annál idősebb) Magyarországon 7,3%-al növekedett, Romániában ez az arány 9,4% volt és 2023-ban Magyarországon 20,5%, Romániában pedig 19,7% volt az idősek aránya. Romániában közel 2%-al nőtt gyorsabban növekedett az idősek aránya, mint Magyarországon.

Az adatokon azt vettem észre, hogy Romániában nagyobb volt a társadalomnak az elöregedése, mint Magyarországon az elmúlt 33 év során, de mégis több a gyerek és kevesebb az idősek aránya Romániában, mint Magyarországon.

A nyers születési arányszám mindkét országban 1990-hez képest csökkent. Magyarországon a születési ráta 2022-ben 9,3 ezrelék volt, míg Romániában 9,4 volt 1000 lakosra. Romániában a születési ráta magasabb, mint Magyarországon, mert Romániában pár év kivétel mindig meghaladta a 10 ezreléket, míg Magyarországon legutoljára 1996-ban mértek 10 ezrelék feletti születési rátát. Az édesanya átlagéletkora az első gyermek érkezése esetében is növekedés tapasztalható mindkét ország esetében, mert Magyarországon az 1990-ben mért 23 évről 2022-re 29 évre nőtt, Romániában pedig 22 évről 27,6 évre emelkedett.

A nyers halálozási arányszám 1990-hez képest állandónak tekinthető Magyarországon, viszont Romániában növekedés volt tapasztalható, mert Romániában az 1990-ben mért 10,6 ezrelékről

13,4 ezrelékre nőtt 2022-ben, míg Magyarországon ez az érték 14 ezrelék volt 1990-ben és 2022-ben is. A csecsemőhalandóság esetében mindkét ország esetében csökkenés tapasztalható, de Magyarországon a csecsemőhalandóság jóval alacsonyabb, mint Romániában. Magyarországon 1990-ben 14,8 ezrelék volt, addig Romániában ez az érték 26,9/1000 újszülött volt és 2022-re mindkét ország esetében egy jelentős csökkenés történt, mert Magyarországon 3,6 ezrelék volt addig Romániában 5,7 ezrelék volt. A Romániában regisztrált csecsemőhalandóság majdnem kétszerese a magyarországi átlagnak.

A nyers házassági arányszám Magyarországon 1990-hez képest növekedést regisztráltak, míg Romániában pedig csökkenést, mert Romániában 1990-ben 8,3 házasság jutott 1000 lakosra, addig 2022-ben 6,2-re esett vissza, míg Magyarországon 5,2 ezrelékről 6,6 ezrelékre nőtt ugyanebben a periódusban. Nemek szerinti megoszlásban mindkét ország esetében kitolódik a férfiak és a nők átlagéletkora az első házasság esetében, ugyanis 1990-ben Romániában a férfiak átlagéletkora 25 év, a nőknél pedig 22 év volt, addig 2022-re a férfiak esetében 32,1 év és 28,8 évre növekedett a nőknél. Magyarországon 1990-ben az átlagéletkor 22 év volt a nő és 24,7 év a férfi esetében, 2022-re pedig 30,4 évre nőtt a nőknél és 33 évre a férfiaknál.

Mindkét ország esetében tapasztalható az, hogy a jó gazdaság, a jobb életszínvonal, valamint a magasabb iskolaivégzettség és a karrierépítés miatt későbbre tolódik ki a házasságkötés és a gyermekvállalás átlagéletkora, emiatt a népesség elöregedése tovább erősödik.

IX. Következtetések

A 19. század és a 20. század első felében a lakosság több mint 80%-a vidéken élt ahol, mint a születések és halálozások nagyrészt vidéken regisztráltak. A különböző társadalmi események (járványok, világháborúk, háborúk stb.) miatt jelentősen átalakították a demográfiai trendeket. Az egyház és a társadalmi norma megkövetelése miatt a társadalom számára a gyermek és a házasság prioritás volt a népesség és a mezőgazdaság fenntartása érdekében. Romániát tartották az egyik legnagyobb agrárországnak a 19-20 században, a túlnyomó vidéki lakosság és mezőgazdaság, mint gazdasági erőforrás miatt.

A 20 században, Romániában megalakult a kommunizmus ahol sikerült az ország demográfiai szerkezetét befolyásolnia pld: törvényekkel engedélyezték/eltiltották az abortusz jog gyakorlását, ezáltal megnőtt a születésszám valamint a család és házasság, mint állami intézmény rendelet védte. Az 1989-es román forradalom bukása után egy korszak lezárult az ország történetében és új korszak nyílt meg a társadalom számára pld: megnyílt határok, emiatt az emigráció nagyon megerősödött, NATO-EU csatlakozási tárgyalások kezdtek el, de ezzel szemben az ország népessége csökkenésnek indult a növekvő emigráció, halálozások és csökkenő születések száma, valamint a növekvő idősök száma miatt, amit évről évre egyre jobban megtapasztal az ország társadalma.

A társadalmat a 2020-as COVID járvány is befolyásolta, mint demográfiai, mint gazdasági szempontból is, mert a járvány korlátozásai miatt akadozott az egészségügyi rendszer működése, a gazdaság szinte teljesen megállt. A járvány és annak szigorú korlátozásai miatt, Európában és Romániában többlethalálozást történt és nagyon sok ország esetében a halálozások száma megközelítette a II. világháborúban vagy az után regisztrált szintet. 2022-ben a COVID járvány után elkezdődött normalizálódni az élet és a demográfiai adatok részben visszaálltak a járvány előtti szinthez.

A felsorolt társadalmi események és történések az ábrákon is meglátszik azok hatásai és lenyomatai. A 20 század vége és 21. században elkezdődött a lakosság előregedése, a gyermekvállalási kedv kitolódott a gazdasági jólét és a biztosabb munkahely miatt, illetve a migráció is jelentősen befolyásolja a társadalmi szerkezetet, valamint a születéskor várható élettartam növekedése miatt tovább élnek az egyének és ezzel növekszik az idősök száma. Remélem ez a szakdolgozat mindenki számára hasznos és emiatt jobban megismerhette a román társadalom demográfiai történelmét és annak jelenlegi történéseit.

X. Bibliografia

- Centenarul României. „Scurtă istorie a românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi”. *Centenarul Marii Uniri* (blog), 2018. január 2. <https://centenarulromaniei.ro/scurta-istorie-a-romanilor-din-cele-mai-vechi-timpuri-pana-astazi/>.
- Ciupală, Alin. „O epidemie uitată. Holera, România și al Doilea Război Balcanic din 1913”. Universitatea din București, 2020. május 25. <https://unibuc.ro/epidemiile-in-istorie-o-epidemie-uitata-holera-romania-si-al-doilea-razboi-balcanic-din-1913-alin-ciupala/>.
- Direcția Centrală de Statistică. *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România 1964-1986*. Bucureștii: DCS, 1964. <https://adt.arcanum.com/ro/collection/AnuarulStatisticAlRepubliciiSocialisteRomania/>
- Eurostat. „Database - Eurostat”, 2024. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>.
- Greabu, Bogdan. „Evolutia natalitatii si fertilitatii in Romania”. INS, 2012. Bucharest. https://insse.ro/cms/files/publicatii/Evolutia%20natalitatii%20si%20fertilitatii%20in%20Romania_n.pdf.
- INS. „Istoric Recensământul Populației și Locuințelor”, 2024. <https://www.recensamantromania.ro/istoric-rpl/>.
- . „Recensamantul Populatiei si Locuintelor – RPL 2021”, 2024. <https://www.recensamantromania.ro/>.
- . „Rezultate Recensamant 1992 – Recensamantul Populatiei si Locuintelor”, 2024. <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-recensamant-1992/>.
- . „Rezultate Recensamant 2002 – Recensamantul Populatiei si Locuintelor”, 2024. <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-recensamant-2002/>.
- . „TEMPO Online Baze de statistice România”, 2024. <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.
- Marșul pentru viața. „Statistici privind avorturile în România și în lume”, 2022. <https://drive.google.com/file/d/1cdAqsjG0sop1ALsh93heOdj2KDOId49C/view>.
- Mihăescu, Grigore. „Scurt istoric al pandemiilor: de la variolă, la noul tip de coronavirus”. *UniBuc - Universitatea din București* (blog), 2020. mărcius 23. <https://unibuc.ro/scurt-istoric-al-pandemiilor-de-la-variola-la-noul-tip-de-coronavirus/>.
- Ministerul Justiției. DECRET 770 01/10/1966 - Portal Legislativ, Pub. L. No. 770/1966, 60 (1966). <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/177>.
- . DECRET 779 08/10/1966 - Portal Legislativ, Pub. L. No. 779/1966, 64 (1966). <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/20281>.
- . LEGE 396 30/10/2006 - Portal Legislativ, Pub. L. No. 396/2006, 892 (2006). <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/76425>.
- Negruți, Sorin. „Evoluția structurii confesionale din România de la 1859 până în prezent”. *Revistă Română Statistică*, 2014. https://www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/uploads/2014/09/RRRS06_2014_A2_ro.pdf.
- Our World Data. „Fertility Rate: Children per Woman”, 2024. <https://ourworldindata.org/grapher/children-born-per-woman?year=1945&country=ROU>.
- Redacția. „Relațiile romantice în secolul al XIX-lea. C.A. Rosetti: »Cel care a inventat căsătoria era foarte prost«”, 2024. <https://historia.ro/sectiune/general/relatiile-romantice-in-secolul-al-xix-lea-ca-565781.html>.
- Robert Johnston. „Historical Abortion Statistics, Romania”. Date. Johnston archive, 2024. <https://www.johnstonsarchive.net/policy/abortion/ab-romania.html>.
- Sandra, Scariat. „»Decreteei«: produsele unei epoci care a imbolnavit Romania”. Hotnews,

2005. <https://www.hotnews.ro/stiri-arhiva-1227769-decreteii-produsele-unei-epoci-care-imbolnavit-romania.htm>.
- Trebici, Vladimir. *DEMOGRAFIE ETNOGRAFIE*. Bucharest: Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. <https://sas.unibuc.ro/storage/downloads/confluente-interdisciplinare-66/1986-DemoETNO.pdf>.
- United Nations. *Demographic Yearbook* 1954. 6. kiad. New York: Statistical Office of the United Nations, 1954. <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/products/dyb/dybsets/1954%20DYB.pdf>.
- . *Demographic Yearbook* 1955. 7. kiad. New York: Statistical Office of the United Nations, 1955. <https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/products/dyb/dybsets/1955%20DYB.pdf>.
- . „Live births by age of father”. Database. UN data, 2024. <https://data.un.org/Data.aspx?d=POP&f=tableCode%3A270>.
- Vasile, Ghețau. *Serii istorice de date*. Bucharest: INS, 2021. <https://insse.ro/cms/files/publicatii/Populatia-Romaniei/populatia-romaniei-1860-2020-serii-istorice-de-date.pdf>.
- WHO. „European Health Information at Your Fingertips.” Database, 2024. https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_20-0064-number-of-live-births-males/.
- Vasile, Zotic. „MIGRAȚIA INTERNĂ A POPULAȚIEI RURALE DIN ROMÂNIA DUPĂ ANUL 1989”. In *The volume of the International Conference Evoluția demografică*, 152–59, 2010. https://geografie.ubbcluj.ro/ccau/articoleZV/37_ZV_2010.pdf.
- Központi Statisztikai Hivatal. „Népesség és népmozgalom”, 2024. <https://www.ksh.hu/nepesseg-es-nepmozgalom>.
- Bottoni, Stefano. „A zsidó és a német közösség kivándorlása Romániából”. *Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet*, sz. 3–4 (2011): 233–40. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=104448>
- RMDSZ. „1,1 millió magyar lehet Romániában”. <https://rmdsz.ro/>, 2023. július 10. <https://rmdsz.ro/aktualis/hirek/11-millio-magyar-lehet-Romaniaban>.

XI. Ábrajegyzék

1. ÁBRA: ROMÁNIA REZIDENS NÉPESSÉGE A 2021-ES NÉPSZÁMLÁLÁSON MEGYÉKRE BONTVA.....	8
2. ÁBRA: A KISEBBSÉGI ETNIKUMOK SZÁMA 1930-2021 KÖZÖTT.....	9
3. ÁBRA: A ROMÁNOK SZÁMA 1930 ÉS 2021 KÖZÖTT.....	9
4. ÁBRA: A MAGYAR ETNIKUM KORFÁI A 2011 ÉS 2021-ES NÉPSZÁMLÁLÁSON.....	10
5. ÁBRA: A ROMÁN ETNIKUM KORFÁI A 2011 ÉS 2021-ES NÉPSZÁMLÁLÁSON.....	10
6. ÁBRA: A VALLÁSI FELEKEZETEK ALAKULÁSA 1992-2021 KÖZÖTT.....	11
7. ÁBRA: AZ ORTODOX FELEKEZET LÉLEKSZÁMA 1992-2021 KÖZÖTT.....	11
8. ÁBRA: ROMÁNIA NÉPESSÉG KORPIRAMISA 1992 ÉS 2021 KÖZÖTT FORRÁS: EUROSTAT.....	12
9. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA 1871-1949 KÖZÖTT.....	14
10. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA HÓNAPOKRA BONTVA 1965-1969 KÖZÖTT.....	15
11. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA ROMÁNIÁBAN MEGYÉKRE BONTVA 1967-BEN.....	16
12. ÁBRA: SZÜLETÉSEK ÉS ABORTUSZOK SZÁMA 1950-2022 KÖZÖTT.....	17
13. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA LAKÓHELY SZERINT 1901-2022 KÖZÖTT.....	18
14. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA AZ ÉDESANYA KORCSOPORTJA SZERINT (1955-2022).....	19
15. ÁBRA: SZÜLETÉSEK SZÁMA AZ ÉDESAPA KORCSOPORTJA SZERINT (1956-2022).....	19
16. ÁBRA: AZ ÚJSZÜLTTEK SZÜLETÉSI HELYE SZERINT 1938-2022 KÖZÖTT.....	20
17. ÁBRA: A TERMÉKENY KORÚ NŐK SZÁMA 1968-2022 KÖZÖTT.....	20
18. ÁBRA: A HALÁLOZÁSOK SZÁMA 1871-1949 KÖZÖTT.....	22
19. ÁBRA: HALÁLOZÁSOK SZÁMA HÓNAPOKRA BONTVA 2016-2023 KÖZÖTT.....	23
20. ÁBRA: HALÁLOZÁSOK SZÁMA MEGYÉK SZERINT 2021-BEN.....	24
21. ÁBRA: HALÁLOZÁSOK SZÁMÁNAK KÜLÖNBSÉGE SZÁZALÉKBAN 1967-2021 KÖZÖTT.....	24
22. ÁBRA: HALÁLOZÁSOK SZÁMA LAKÓHELY SZERINT 1901-2022 KÖZÖTT.....	25
23. ÁBRA: HALÁLOZÁSOK SZÁMA KORCSOPORTOK SZERINT 1957-2022.....	25
24. ÁBRA: SZÜLETÉSKOR VÁRHATÓ ÉLETTARTAM LAKÓHELY SZERINT 1970-2022 KÖZÖTT.....	26
25. ÁBRA: TERMÉSZETES SZAPORULAT 1871-1949 KÖZÖTT.....	27
26. ÁBRA: TERMÉSZETES SZAPORULAT 1950-2022 KÖZÖTT.....	28
27. ÁBRA: HÁZASSÁGOK ÉS VÁLÁSOK SZÁMA 1871-1949 KÖZÖTT.....	30
28. ÁBRA: HÁZASSÁGOK ÉS VÁLÁSOK SZÁMA 1950-2023 KÖZÖTT.....	32
29. ÁBRA : HÁZASSÁGOK SZÁMA NŐI KORCSOPORTOK SZERINT 1957-2022 KÖZÖTT.....	32
30. ÁBRA: HÁZASSÁGOK SZÁMA FÉRFI KORCSOPORTOK SZERINT 1957-2022.....	33
31. ÁBRA: VÁLÁSOK SZÁMA NŐI KORCSOPORTOK SZERINT 1963-2022.....	33
32. ÁBRA: A HÁZASSÁGOK ÉS VÁLÁSOK ARÁNYA LAKÓHELY SZERINTI BONTÁSBAN 1920-2022 KÖZÖTT.....	34
33. ÁBRA: CSECSEMŐHALANDÓSÁG ÉS HALVASZÜLETETTEK SZÁMA 1901-2022 KÖZÖTT.....	36
34. ÁBRA: CSECSEMŐHALANDÓSÁG KORCSOPORTOK SZERINT 1957-2022 KÖZÖTT.....	37
35. ÁBRA: HALVASZÜLETETTEK SZÁMA AZ ÉDESANYA KORCSOPORTJAI SZERINT 1990-2022 KÖZÖTT.....	37

XII. Táblázatjegyzék

1. TÁBLÁZAT: ROMÁNIA REZIDENS NÉPESSÉGE MEGYÉKRE BONTVA (1948-2021).....	8
2. TÁBLÁZAT: ROMÁNIA NÉPESSÉGÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA, NEMEKRE BONTVA 2025-2100 KÖZÖTT FORRÁS: EUROSTAT.....	12
3. TÁBLÁZAT: ROMÁNIA NÉPESSÉG SZERKEZETÉNEK VÁRHATÓ ALAKULÁSA KORCSOPORTOKRA BONTVA (2025-2100).....	12